

A Magyar Lovaregylet és az Ügető Tenyésztők Országos Egyesülete 2002. augusztus 26-án nemzetközi konferenciát szervezett a hazai lóversenyzés 175. évfordulójának tiszteletére. Az előadások az alábbiakban olvashatók.

Szávay Gábor
elnök

Magyar Állattenyésztők Szövetsége

KÖSZÖNTŐ

A magyar lóversenyzés 175 éves fennállásának alkalmából megrendezésre kerülő emlékülés résztvevőit tisztelettel köszöntöm. A gróf Széchenyi István alapította Pályafuttatási Társulat által szervezett első pesti lóversenyre 1827. június 6.-án került sor. A Múzeum ünnepi kiállítása és a mai rendezvény alkalmat ad arra, hogy egy percre megálljunk és visszatekintsünk a múltra, emlékezzünk a nagy győzelmekre, a nagy tettekre. Tisztelettel gondoljunk az arisztokratákra és nemesekre, a korszakalkotó politikusokra és a nagy formátumú állattenyésztő szakemberekre, de emlékezzünk a lóversenyzést szerető és értő polgárokra és mesteremberekre is.

A Magyar Állattenyésztők Szövetségének története, ahogy a lóversenyzés története is Széchenyi Istvánig nyúlik vissza, akire mint a hazai lóversenyzés megalapítójára és a magyar lótenyésztés megreformálójára tekintünk. E területen végzett munkássága a mai napig példaként szerepel minden eltökélt szakmai alázattal rendelkező lótenyésztő, futtató számára.

Nagy örömmre szolgál, hogy üdvözölhetem a mai nemzetközi tanácskozás résztvevőit. Ilyen összejövetelre a versenylo-futtatás területén hazánkban több mint 12 éve nem került sor. Remélem, hogy a külföldi országok ismert és kiváló szakembereinek előadásaiból a hazai tenyésztő- és futtatószervezetek munkatársai a szakma más képviselői, de a futtatók is olyan inspirációt kapnak, mely kezdete lehet egy közös műhelymunkának. Ez megkerülhetetlen, mivel a rendszerváltozás után eltelt időben a magyarországi versenylo-futtatás évről-évre mélyebbre süllyedt. A további válság csak úgy állítható meg, ha a rendszer szereplői helyzetüket, pontosan értékelik, maradéktalanul együttműködnek az egyéni és csoport érdekeket háttérbe szorítják. Meggyőződésem, hogy csak olyan szerkezeti változás lehet életképes, melyben az állam csökkenő szerepvállalása mellett, olyan pályára helyezi a szereplőket, hogy azok az Európai Unióhoz történő csatlakozást követő mezőgazdasági támogatási rendszer átalakulása után is életképesek maradjanak.

Tisztelt Kollégák!

Kívánom Önöknek, hogy a mai emlékülés eredményes munkát végezzen és olyan új gondolatok, következtetések szülessenek, melyek a hazai lóversenyzést hozzásegítik ahhoz, hogy a változó körülmények között megtalálja az előrelépés és a fejlődés lehetőségét. Külön köszönet a külföldi vendégeknek, akik részvételükkel segítik munkánkat.

ELŐSZÓ

„Az ember mindenkori
legnemesebb hódítása a ló.”
(Buffon)

E fórum ad lehetőséget arra, hogy a megalapításának 175. évfordulóját ünneplő magyar lóversenyzés múltjáról, történetéről megemlékezzünk. Kötelességünk ezt megtenni, ha nagy elődeink tiszteletre méltó tevékenységének folytatói akarunk lenni.

A társadalom nyilvánossága elé kell tárunk mindazt, amit a magyar lósport e közel két évszázadban teremtett. Telivértenyésztésünk a harmadik évszázadába lépett. Sok értéket alkotott, amelyek nemzeti kultúránk legbecsesebb részei közé tartoznak. Egykor a magyar mezőgazdaság egyik legerősebb ágazata volt. A futtatások, a versenytereken megrendezett, a közönség előtt zajló próbák komoly társadalmi eseménynek számítottak.

A turf varázslatos világa hatással volt a művészetekre, sőt, fontos szerepet játszott a reformkori nyelvújítási mozgalomban is. Akkor, az idegen nyelvű, az angoloktól tanult lóversenysport meghonosításakor sok máig használt szavunk született és épült be nyelvünkbe, mint például versenytér és méneskönyv. Vagy például lovaregylet, amelyben az „egylet” szó máig élő szép megfelelője az angol „club” kifejezésnek.

Az első futtatások győzteseinek felajánlott, a magyar ötvösművészet remekeinek számító „billikomokra” a nemzet olyan kiváló költőinek epigrammáit vették, mint például Kölcsey és Vörösmarty. Akkor, amikor a hivatalos nyelv a latin volt és akkor, amikor a főváros lakosságának háromnegyed része németül beszélt.

A magyar irodalom legszebb alkotásainak ötletadója és közvetítője volt a turf. Az irodalom és a lóverseny kapcsolatának első dokumentuma gróf Széchenyi Istvánnak az 1822. január 31-én a királyhoz írt levele az angliai lóvásárlás szükségességéről. Egy sportnak sincs olyan szakirodalma, mint a lóversenyzésnek. E téren olyan kiválóságok alkottak, mint például Bérczy Károly, Őszi Kornél, Lovik Károly és társaik. Ennek folyamatosága a mai napig él.

Szépirodalmunk legjelesebbjeinek írásain keresztül tárul elénk a lóversenyzés világa, hogy csak néhányat említsünk közülük: Krúdy, Heltai, Bródy, a Kellér testvérek, vagy a mai időket megörökítő Tandori.

A lóversenyzés a művészet egyéb területeire is hatással volt. Témát adott a festőknek, amelyet a Magyar Mezőgazdasági Múzeum e kiállítása is ékesen igazol és bemutat. Gondolunk itt például Konrád Ignác „Reggeli munka Alagon” című művére, amely a tárlat egyik ékessége, a nagyközönség által csak ritkán megtekinthető látványossága. Azonban nemcsak e korszak (a XX. század első fele), hanem a korábbi és a későbbi festők is képviseltetik magukat a kiállításon, bizonyítva ezzel, hogy a lóversenyzést művészeink folyamatosan figyelemmel kísérték és kísérik.

A szobrászatnak hasonlóképpen ihletadó témája volt a lóverseny, ló és lovas. Korábbi alkotásokat most nem említve, csupán két példára utalunk:

Kincsem- és Imperiál- szobrára.

A fentiekből is kitűnik, hogy milyen gazdag az a nemzeti kulturális érték, amely a lóversenyzés gondolatisága révén, élményanyaga által vált műalkotássá.

Ez a kiállítás, amelyet az 1827. június 6-án megtartott első legitim lóverseny 175. évfordulója alkalmából rendeztünk, felhívja a figyelmet arra, hogy milyen sok értéket hordoz a nemzet életében ez a sport, amelynek hagyományait ma, a nehéz körülmények között is kötelességünk ápolni. Mert azt az Illyés Gyula-i mondatot kell megszívelelnünk, amely így szól: „A múltat alkotni kell, különben elvesz, elmúlik.” Tehát nemcsak emlékeznünk és elmélkednünk kell, hanem alkotni, tenni, mert mi leszünk a vétkesek, ha e gazdag világ visszavonhatatlanul elmúlik.

Ma a világon a fejlődő, megújuló társadalmak komoly gazdasági bázisa a ló és a lóversenyzés. Ha mi, a harmadik évezred küszöbén ehhez kívánunk igazodni, akkor e

gazdag hagyományokkal rendelkező sportágunkat felvirágoztatva kell magunkkal vinnünk a közös Európába.

Herbert Ripel
AUSZTRIA

Gondolatok az osztrák galoppversenyzésről

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a magyar galoppversenyzés 175. évfordulója alkalmából meghívtak. Ez egy olyan évforduló, amelyet csak kevés ország tudhat magáénak, de Magyarországon a galoppsport világviszonylatban is nagy múlttal és hagyományokkal rendelkezik.

Az osztrák versenysport történelmi háttere

„Olyan, mintha a newmarketi angol lóversenyt áthelyezték volna Bécsbe.” Ez állt a Brünner Zeitung lapjain, 1787. január 26-án, pénteken. Aznap hatalmas volt a tülekedés, 500 fogatot és több mint 10 000 lovast és kíváncsiskodót számoltak...

Ugyanabban az évben, május huszadikán Gróf Kinsky ezredes nyerte meg a Bécsi Práterben valószínűsíthetően elsőként rendezett akadályversenyt.

Az viszont tény, hogy az első galoppversenyt a Freudenau versenypálya mellett elhelyezkedő Simmeringer Haide területén 1778-ban rendezték. Az osztrák galoppversenyzés így 2003-ban 225. jubileumát ünnepli.

Jelen

Jelenleg a bécsi Freudenau az egyetlen versenypálya Ausztriában. Ebreichsdorfban éppen egy további versenypályát építenek, amely 2003 végén lesz kész. Kész állapotában 600-1000 box és 3 versenypálya – közülük kettő galopp, és egy ügető versenypálya – található majd itt.

Ausztriában jelenleg kizárólag és önállóan az Austrian Racehorse Owners Club (AROC) rendezi a versenyeket. Az AROC egyedüli gazdasági felelősségére rendezi a versenyeket, és saját lóverseny totalizátor-engedéllyel rendelkezik. Az állam a versenyrendezőre nem kényszerít saját szabályokat. Jelenleg a fogadás bevételeinek 28% -át tartják vissza és vonják le, a maradék a fogadó közönség részére kerül kifizetésre.

Az állami-, illetve félállami intézmények önkéntes támogatása rendkívül szerény, körülbelül a versenydíj teljes összegének 10%-át adják. Az AROC tartja magát az Osztrák Jockey Club testülete – Ausztria legfelsőbb versenysportszervezete – által kibocsátott versenyszabályzathoz, és azt minden évben általános határozatokkal egészíti ki, amelyek a további üzemeltetés rendjét és módját szabályozzák.

A tréningben lévő angol és arab telivérek száma Ausztriában jelenleg 180 és 220 között mozog. 1995 óta idényenként mintegy 17 versenynap alkalmával összesen 150 futamot tartanak. A versenydíjak összege ebben a szezonban 22%-al nőtt, most kereken 660 000 euro. A 65 000 euro díjazású osztrák galoppderby versenydíja a legjelentősebb az évadban. Az a tény is érdekes, hogy Ausztriában évente mindössze 3-4 olyan versenyt rendeznek amelyben csak hazai indulók vesznek részt. A többi futamot mind nemzetközi indulókkal rendezik, és mind a hazai, mind a külföldi lovak számára szabad a nevezés. Az osztrák lótenyésztés nagyon szerény, mivel jelenleg mindössze 70-80 anyakanca képviseli. A tenyésztés fellendítésére az AROC már évek óta 30%-os tenyészprémiumot ad az osztrák tenyésztésű lovaknak, amelynek ösztönző hatása már az elmúlt években is tapasztalható volt. A lóversenysport iránt érdeklődők száma sajnálatos módon csökken. Egy

verseny napon átlagosan 800-2000 látogató jelenik meg. Azonban a jelenlegi 87 000 Ausztriában található lovat tekintve óriási érdeklődésre lehetne számítani, ha a versenysport vonzóbbá válna. Ez az Ebreichsdorfi Lósportpark megnyitásával biztosan megvalósul. Az AROC számára elsősorban a szombati verseny napok jelentenek problémát, mivel néhány éve szombaton estig nyitva tartanak az üzletek. Tovább nehezíti a helyzetet a sok sport- és szabadidős programlehetőség, amely komoly konkurenciát jelent a versenyekkel szemben. Számos fogadóiroda nyílt, amelyek szintén kemény konkurencsá váltak. Mivel Ausztriában jelenleg nincsenek kihelyezett lóverseny-fogadóirodák, a fogadásból származó bevétel teljes összege kizárólag a versenypályáról származik.

Finanszírozás

A galoppversenyek finanszírozása nehéz probléma, mivel az egyesületeknek a szükséges pénzt maguknak kell megszerezniük. Sajnos a versenylopártás nem jár semmiféle adókedvezménnyel, és nem is írható le, így tehát hátráltatja a lósport fejlődését és kibővítését. A versenydíjak a bevételi források hiánya következtében sajnos nem nevezhetőek optimálisnak, annak ellenére, hogy 1995 óta összegük 22%-al növekedett.

A versenyüzem finanszírozása

- Szerződések árbevételei
- Belépők árai
- A forgalomból származó bevételek (28 százalék, mínusz az adók)
- Reklámokból származó bevételek (elsősorban Österreichische Lotterien)
- Bérleti díjak
- A helyi vendéglátóipari egységek bérei
- Szponzorok

Kilátások a jövőre nézve

Az ebreichsdorfi lóverseny-park megnyitásával a jövőben a szomszédos államok és annak lótulajdonosai számára is változatos és komoly lehetőségeket rejt. Az új tervezet szerint egy verseny napon belül galopp és az ügetőversenyek egyaránt megrendezésre kerülnek. Ez nyilvánvaló előnyökkel jár majd, mivel mindkét sportág közönségét bevonja, együtt pedig nagyobb eredményre lehet számítani.

Heti legalább két verseny nap a lóverseny zést újra az érdeklődés középpontjába hozhatja. A tribün épületében egy multifunkciós szabadidőközpont kap helyet, ahol étterem, 24 órás fogadási lehetőség, egy sportkaszinó és különböző rendezvények csábítanak a közönséget. A tervekben szerepel egy televíziós csatorna is, amely fogadásokra szolgál, és a jövőben lehetővé teszi, hogy a fogadók otthonról vagy valamely fogadóirodából, az interneten vagy akár a mobiltelefonon keresztül tegyék meg tétjeiket.

A Central European Breeders Cup (Közép-európai Tenyésztői Kupa) ötlet, egy saját, Közép-európai Tenyésztői Alap megvalósítása, továbbá szorosabb együttműködés minden téren szintén kulcsszerepet játszhat a sikerben. Az AROC már az elmúlt években is nyomatékosan szorgalmazta a Közép-Európai Turf szövetség erősítését, és ez a jövőben is a céljai közt szerepel. Országainkban a lóverseny zés továbbfejlődése és az új színvonalú együttműködés, amely a Közép-európai Tenyésztők szövetségének megalakítása eredményezett, kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a szeretett galoppverseny zésünk újra sikeressé válhasson.

Engedjék meg, hogy az osztrák galoppverseny zés nevében jókívánságaimat fejezzem ki Önöknek mindannyiuknak a magyar galoppverseny zés 175. éves fennállása alkalmából. A Bécs-Budapest tengely, két jó szomszéd ország sikertörténete, máig fennmaradt, és a jövőben is fenn kell maradnia népeink és galoppverseny zésünk érdekében.

A cseh lóversenyzés az ezredfordulón

A Cseh Köztársaságban a 90-es évek elején lejátszódott politikai-gazdasági változások alapvetően befolyásolták a cseh lósport létét is, mind az angol telivér tenyésztése, mind a lóversenyzés területén. Ezeket a változásokat az addigi központi állami tenyésztési szervezetek széthullása indította el, amely ezidáig a lótenyésztésnek ezt a területét is irányította és gazdaságilag finanszírozta. A lósport számára nagyon bonyolult időszak következett, mivel az új állami szervek a demokratizációs folyamattal egyidőben megkezdték az addigi állami ménesek és lóversenypályák magánosítását, és erősen csökkentették a lóversenyek pénzügyi támogatását. Ez a kritikus időszak rendkívüli megpróbáltatást jelentett minden telivért tenyésztő ménes, de főleg a prágai központi lóversenypálya számára. A vázolt bonyolult helyzet megoldásának kulcsfontosságú pillanata volt mindjárt az átalakulás kezdetén a Cseh Köztársaság Jockey Clubjának megalakulása (az első években Csehszlovák Lósport Unio néven), amely átvette a telivértenyésztés és a lóversenyek üzemeltetése feletti összefogó és irányító szerepet. A CsK Jockey Clubja a telivértenyésztésben és a lóversenyek rendezésében tartósan érdekelt szervezetek egyesülete, amelyet a CsK Földművelésügyi Minisztériuma feljogosított a telivér-tenyésztés és lóversenyrendezés irányítására. A Jockey Club küldetése és jogositványa értelmében szervez, összehangolja és ellenőrzi a telivérek tenyésztését és a lóversenyeket a Cseh Köztársaság területén, és képviseli a lótenyésztésnek ezt a területét odahaza és külföldön. Ez a rövid jellemzés egész sor tevékenységet ölel fel, amelyet a Jockey Club biztosít, és amelyért viseli a felelősséget. Ezek mindenekelőtt a következők:

- Az angol telivér tenyésztés terén végrehajtandó tenyésztési tevékenység biztosítása érdekében kidolgozza tenyésztési programját a teljesítményvizsgálat módszertanával együtt.
- Kiválasztja a tenyésztésre alkalmas méneket, vezeti a méneskönyvet és az ezzel összefüggő mindennemű dokumentációt.
- Kiadja a lóverseny versenyszabályzatát és minden, a lóversenyek rendezését szabályozó előírást és rendeletet.
- Ellenőrzi a lóversenypályák állapotát, és engedélyezi a lóversenyek megrendezését.
- Összehangolja a versenynaptárt, és jóváhagyja az összes galoppverseny pozícióját.
- Bejegyzí a versenystállókat, és kiadja a tréneri és lovas licenceket.
- Kinevezi a lóverseny fellebviteli bizottságot(LFB), a versenyintézőség, a rendfenntartó és versenybizottságok és különböző szakbizottság tagjait.
- Összegyűjti és feldolgozza minden lóversenypálya számára az összes verseny nevezési lapjait és az induló bejelentéseket.
- Kiadja a CsT versenynaptárt, amelyben nyilvánosságra hoz minden döntést és információt, amely elengedhetetlen a cseh lóversenyzés szabályszerűségének biztosításához.

- Minden évben évkönyvet ad ki, amely tartalmazza a tenyésztés és a versenyek hivatalos eredményeit és statisztikáit.

A Jockey Club legfelsőbb szerve a 15 tagú tanács, amelyben a telivér-tenyésztők egyesületei és a versenylovak tulajdonosai, a lóversenypályák képviselői, valamint az idomárok és lovasok egyesülete képviseltetik magukat. A tanács öt tagja alkotja a Jockey Club elnökségét. A tanács minden tagja térítésmentesen látja el funkcióját. A Jockey Club végrehajtó szervében 6 fizetett munkatárs dolgozik, a főtitkár és az egyes tevékenységi területeket ellátó 5 alkalmazott.

A lóversenyek szabályzatának és minden egyéb rendeletnek a betartása a lóverseny napján a Versenyintézőség, a versenyek napján kívüli esetek az u.n. Rendfenntartó Bizottság, az említett bizottságok döntése elleni fellebbezés esetén pedig a Lóversenyzést Felügyelő Bizottság hatáskörébe tartozik. A Jockey Club keretein belül tanácsadói vagy némely esetben végrehajtó szervekként 17 szakbizottság működik, melynek tagjai a

lótenyésztés és a lóversenyzés szakemberei közül kerülnek ki. Ezek feladata az egyes szakmai problémák megoldása.

A Jockey Club tevékenységéhez szükséges anyagi források a Clubnak a tenyésztők és a lóversenyek résztvevői számára nyújtott szolgáltatásaiból származnak. Ezek pl: a tenyésztésre kijelölt mének és kancák, a megszületett csikók, versenylovak, versenyistállók regisztrálása, az idomárok és versenylovak licencének kiadása, a lovak azonossági igazolványának és tenyésztési, valamint versenydokumentációjának kiállítása, a szervezők illetékei a versenyekre beérkezett nevezések feldolgozásáért és a lóverseny programjához szükséges iratok előkészítéséért.

A szervezők – a lóversenypályák – önálló vállalkozói és gazdasági egységek, amelyeknek azonban tiszteletben kell tartaniuk a Lóverseny-szabályzatot és a Jockey Club minden döntését és koordináló tevékenységét. Tevékenységük és a versenyek díjainak pénzügyi forrásait túlnyomó részt önállóan biztosítják különböző formában. Elsősorban szponzorálásról van szó, korlátozott mértékben néhány versenypálya esetében fogadásokból származó bevételekről, a főszezonban néhány kiemelt tenyészverseny esetében pedig a Földművelésügyi Minisztérium támogatásából származó juttatásról. A prágai és pardubicei lóversenypályák, mivel megfelelő tribünökkel rendelkeznek, jelentős anyagi eszközökhöz jutnak a tribünök területén az átalakított helységek, kis szalonok bérleti díjából. Nemcsak az egyes lóversenypályák, hanem az egész cseh turf alapvető problémája mindenek előtt a még mindig nagyon korlátozott fogadásokban rejlik, amelyek így nem teremtik meg a szükséges anyagi forrásokat.

A bevezetőben felvázolt nehézségek ellenére a Jockey Clubnak a 90-es évek végén sikerült stabilizálnia és pozitív irányba terelnie a lósportot. Ez a tény nyilvánvaló a mellékelt, 1993-ból és 200-ból származó áttekintésekből is. Azért indulunk ki az 1993-as évből, mert ez a Szlovák Köztársaság önállóvá válásának első éve, így a feltüntetett adatok csupán a Cseh Köztársaságra vonatkoznak, s ezért összehasonlíthatóak.

A telivérek tenyésztésében ismét megnő a tenyészkanccák száma, de alapvető módon megváltozik a tenyésztői szerkezet is. Az egykor oly számos és jelentős tenyésztehből csak a napajedlai maradt fenn, amelyet viszont részvénytársasággá alakítottak. Azonban a kancák jelenlegi létszámának mintegy fele 283 kistenyésztő tulajdonában van, akik 1 vagy 2 kancát mondhatnak a magukénak. Ez a telivérek tenyésztése iránti növekvő érdeklődésre utal, viszont többségük nem rendelkezik ehhez megfelelő feltételekkel, és a tenyészkanccákat a csikókkal együtt panziós díj ellenében egész évben más panziós telepeken helyezik el, amelyek erre a szolgáltatásra alapozzák gazdálkodásukat.

A lóversenyzésünk jelenleg legjelentősebb pozitívuma hangsúlyozottan a versenyistállók megnövekedett száma és a tulajdonosi szerkezet átalakulása. Az 1993-as évvel összehasonlítva 21 %-os emelkedésről van szó. Ezt a változást azonban sokkal érzékletesebben jellemzi az előző rendszer utolsó évével való összehasonlítás, amikor is 1989-ben az egész akkori Csehszlovákia területén 179 versenyistálló létezett, míg ma csupán Csehország területén 670 istállóról tudunk. Ez arról a tényről tanúskodik, hogy a versenyistállók tartós gazdasági nehézségeinek dacára ez a tevékenység egyre nagyobb közkeveltségnek örvend, akár hobbiként, akár mint a kis- és nagyvállalkozói közönség bemutatkozási lehetősége.

Ez a folyamat magával hozza a versenylovak számának növekedését is mind a síkversenyek, mind pedig az akadályversenyek tekintetében. A versenylovak létszámának növekedése a hazai tenyészetek eredményein kívül a külföldi lovak behozatalának is köszönhető. Itt is emelkedő tendenciának lehetünk tanúi, míg 1993-ban ezek a lovak a versenyben indulóknak nem egészen 13 %-át tették ki, 2001-ben ez már 24 % volt. Ez a trend bizonyos mértékig nehezíti a cseh tenyésztők dolgát, ami a saját tenyésztésű yearlingek eladását illeti, másrészt viszont jótékony hatással lehet a cseh lótenyésztésre, főleg a minőségi származású kancák révén, amelyeket versenypályafutásuk befejezése után a tenyésztésbe állítanak.

Megnövekedett a lóversenyeket rendező szervezetek száma is, és köztársaságunk jelenleg 14 versenypályával rendelkezik. A lóversenyzés szempontjából jelentős volt a mosti A kategóriás új versenypálya megnyitása. A mosti lóversenypálya terveit nagyrészt a francia

szakemberek dolgozták ki. Lóverseny-pályáinkat színvonaluk alapján 3 kategóriába soroljuk – A, B, C. Legfontosabb versenyünket csak A kategóriájú pályára szabad kiírni, vagyis Prágába, Karlovy Varyba, Slusovicére, Mostra vagy Pardubicébe.

Ugyancsak nőtt 13%-al a futamok száma, melyek közül a nemzetközi alapelvekkel összhangban a 11 legjelentősebbet jegyzi az Internationale Cataloguing Standards; 3-at a Graded és 8-at a Listed kategóriában.

Mint már említettük, a lóversenyzés alapvető problémája továbbra is a gazdasági oldal, a pályák üzemeltetéséhez szükséges anyagi eszközök és versenyekdíjak előteremtése a versenystállók üzemeltetéséhez. Fogadási rendszerünk nem elég átfogó, és gyakorlatilag csupán a lóversenypályán működik. Így aztán az ebből származó anyagi haszon nagyon korlátozott. A Földművelésügyi Minisztérium támogatása az utóbbi években a galoppversenyek tekintetében nem haladja meg az 5 millió cseh koronát. Az utóbbi 8 évben ennek ellenére a kifizetett versenydíjak összege megközelítőleg 17 millióval nőtt versenypályáink már említett tevékenységeinek köszönhetően. A versenyek díján kívül az utóbbi években az 1-3. kategóriás versenyeken tulajdonosi prémiumokat is fizetnek az első 3 helyezett cseh tenyésztésű lóért. Tenyésztőink ugyancsak tenyésztési prémiumban részesülnek a kijelölt 1. kategóriás versenyeken elért helyezésekért.

A versenystállók és- lovak számának megnövekedésével törvényszerűen megnőtt az idomárok, még hozzá mind a hivatásos, mind pedig a tulajdonosi idomárok száma is (a tulajdonosi idomár legfeljebb 5, a saját vagy a családtagjai kizárólagos tulajdonában levő lovat trenirozhat). Az idomári engedély kiadásához az alapvető feltételek mellett – kor, általános műveltség és gyakorlat -, szükséges egy specializációs versenyló-tréneri tanfolyam elvégzése(hivatásos tréner 6 hét, tulajdonosi tréner 1 hét), valamint a sikeres záróvizsga. Ami a jövőt illeti, feltételezik, hogy 2003-tól mindkét tanfolyam idejét meghosszabbítják. Tekintettel arra, hogy a hivatásos idomárnál nem alkalmazottakról van szó, hanem lényegében vállalkozókról, a tanfolyam témájának bővítése a vállalkozói problémakört is érinteni fogja.

Az új munkatechnológiákat ma már a lóversenyek szervezésében is kihasználják, így a Jockey Club a számítógépes hálózatok mindennapos felhasználásán túl minden regisztráció, statisztikai adatfeldolgozás és tenyészési dokumentáció terén felhasználja az Internetet is. Az Internet segítségével hozzák nyilvánosságra a lovak nevezéseit a versenyekre és a már lefutott versenyek hivatalos végeredményeit is.

A sajtóval is mélyül az együttműködés, néhány újságot és a Cseh TV-t illetően, amely az utóbbi években növelte a közvetítések számát kiemelt versenynapokról. A versenyszézonban minden hétfőn este műsorára tűzi a „Paddock” című adást, amely az elmúlt hétvége versenyeit illető információkkal szolgál.

Az utóbbi időben megnőtt a lóverseny társadalmi színvonala is, részben a rendezők aktív hozzáállásának köszönhetően, akik ehhez az emelkedéshez megteremtik a feltételeket a versenypályákon, de fontos szerepe van a versenystállók-tulajdonosoknak, akik a trénerekkel és lovasokkal együtt hozzájárulnak a lóversenyzés társadalmi színvonalának emelkedéséhez. Ennek pozitív következménye, hogy a lóversenyeket ma jelentős politikai, kulturális személyiségek, vállalkozók látogatják, mégpedig nemcsak belföldről, hanem külföldről is. Ezt a megkezdett folyamatot azonban egyre újabb impulzusokkal kell támogatni, mivel a lóversenyek társadalmi színvonalának emelkedése jelentősen befolyásolja a lóversenynek a társadalomban betöltött szerepét.

A cseh lósport jelenlegi helyzete még messze nem kielégítő, és egész sor komoly probléma vár megoldásra. Az utóbbi évek fejlődése azonban mérsékelt derűlátásra adhat okot a tekintetben, hogy koncepciója helyes és további fejlődése jó irányban halad.

A cseh versenylótenyésztés és versenyztetés néhány statisztikai adata 1993 és 2001. között.

Év	Tenyész- helyek száma	Tenyészhelyek száma a kancák létszáma alapján					Fedező mének száma	Tenyész kancák száma
		1-2	3-4	5-10	11-20	21-nél több		
1993	170	119	20	24	3	4	60	561
2001	335	283	21	25	5	1	73	709

Év	Verseny pályák száma	Verseny napok száma	Futam szám	Futamszám		Versenydíj millió CZK- ban	Tulajdonosi prémium millió CZK- ban	Tenyésztési prémium millió CZK- ban
				sík	gát			
1993	8	59	468	350	118	25,9	-	-
2001	14	71	530	361	169	43,0	1,8	1,3

Év	Versenyistálló száma	Tréningben lévő lovak száma	Startoló lovak száma	Importlovak száma
1993	552	1.322	1.190	153
2001	670	1.491	1.332	320

Év	Hivatásos trénerek száma	Tulajdonosi trénerek száma	Versenylovasok száma	Lovastanulók száma	Amatőrök száma
1993	131	20	227	94	164
2001	157	71	199	45	127

**Az ír telivértenyésztés és lóversenyágazat jelenlegi helyzete,
az EU-hoz csatlakozó országok fejlesztési lehetőségei**

1. Az Eu csatlakozás- a lovas szektor lehetőségei és a megoldásra váró feladatai

Az EU közös agrárpolitikájának jelenlegi céljai az Agenda 2000 nevű dokumentumban kerültek összefoglalásra. Ezek közé tartoznak:

- Egy versenyképes agrárszektor, amely túlzott támogatások nélkül fokozatosan szembe tud nézni a világgpiacal
- Egészséges, környezetbarát termelési módszerek kidolgozása, amelyek képesek a minőségi termékek iránti igényeket kielégíteni.
- Elfogadható életszínvonal és stabil jövedelem a mezőgazdaságban dolgozók számára
- Specializálódás a mezőgazdaságban
- A vidéki közösségek támogatása

Az utóbbi évekig az Európai Bizottság a lótenyésztést nem sorolta a mezőgazdasági tevékenységek közé, de az EFTBA (Telivértenyésztők Egyesületének Európai Szövetsége) ajánlatai és értelmezéseinek hála ez a helyzet megváltozott. Ez Európaszerte fontos lépést jelentett a telivér illetve sportlótenyésztők számára, és a Bizottság keretein belül számos új lehetőséget nyitott.

A lótenyésztés elismerése következtében ez a szektor is már teljes joggal részt vehet számos agrár alapú programban, amely lehetőséget teremt, mint például Írország esetében is a tenyésztők részére egy 30 millió euró nagyságú támogatás elkülönítésére, a 2000 és 2006 közötti időszakban.

Az EU teljes jogú tagságának eléréséig a csatlakozó országok csak meghatározott programokban vehetnek részt. Ennek ellenére számos program létezik kimondottan a csatlakozó országok részére, amelyek közül talán a SAPARD program érinti leginkább a lovas szektort.

A SAPARD program Magyarországon a mezőgazdasági szektorban a következő célokat foglalja magába:

- I. a mezőgazdasági termelés piaci hatékonyságának növelése
- II. a vidéki térségekben a munkahelyek megtartása és új munkahelyek teremtése
- III. a vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése
- IV. termelő csoportok szervezése
- V. környezetvédelem
- VI. minőségi termelés

Amennyiben az Európai Bizottság mostantól a lótenyésztést a mezőgazdasági tevékenységnek fogadja el, a csatlakozó országoknak tanácsos kihasználni a rendelkezésre álló programok által kínált lehetőségeket.

A csatlakozó országok külső szakértőket is alkalmazhatnak a támogatási kérelem előkészítéséhez illetve benyújtásához, de alapvető fontosságú, hogy a jelentkező ország kormánya segítséget nyújtson a támogatás igénylésében, és a kérelmet ténylegesen támogassa. A kormányzat ezen támogatása nélkül egyetlen kérelem sem lesz sikeres. Amennyiben az adott ország kormányának vagy a pénzügyi alapok kezelőinek és az Európai Bizottságnak készített pályázatok benyújtásához külföldi szakértőre van szükségük, ennek megfizetésére bizonyos mennyiségű kezdeti pénzügyi támogatásra van szükség.

A pályázatok kidolgozásának módszerét a következőképpen foglalhatjuk össze:

1. az egész lovas ágazatról és annak lehetőségeiről egy független értékelő, felmérő jelentést kell készíteni,
2. a befektetést igénylő területeket meg kell határozni,
3. a megfelelő támogatási programokat meg kell határozni,
4. már korai stádiumban el kell nyerni a kormányzat és képviselőinek aktív támogatását,
5. támogatási kérelmet kell készíteni, amelyet
6. be kell nyújtani a pénzügyi alapkezelő irodáknál
7. a folyamatot figyelemmel kíséreni

A független értékelő jelentés elkészítése nélkül nem lehetséges a csatlakozó országokon belül azon területek pontos meghatározása, amelyek indokoltá teszik a támogatást. A következő azonban fontos lehet:

- I. A laboratóriumi gyakorlat és technika standardizálása: mely a kibővült EU-belül megkönnyíti a lovak szabad mozgását
- II. A lovak azonosítási és nyilvántartási rendszerének standardizálása
- III. Lóbetegségek azonosítása és ellenőrzése (monitoring)
- IV. Tenyésztők képzése modern lótenyésztési technikákra, marketing módszerekre, továbbá az Európai Unió követelményrendszerének és az általa kínált lehetőségeknek az megismertetése
- V. A gazdaságok felszereltségének javítása
- VI. Tenyésztő egyesületek létrehozása

Az Európai pénzügyi segély aránya a program, a költségek típusa, stb. szerint változik, de általában az elismert költségek 75%-a, amely egyes esetekben akár a 100%-ot is elérheti.

2. Az Ír telivértényésztés és részesedése az ír gazdaságban

- 6500 vidéki dolgozónak nyújt közvetlen foglalkozást
- az összes foglalkoztatott száma, a tenyésztést, versenyzést és kapcsolódó szolgáltatásokat, illetve a szektor ellátását is beleszámítva 20 000 fő
- a telivértényésztésben évi szinten 10 000 csikó túlkínálat jellemző
- A tenyésztett állomány 85%-át 60 országba exportálják
- Az éves export értéke 200 millió euro

3. Az ír lóversenyszektor felépítése és szervezete **Ír Lóversenyzés (HRI)**

Ez a szervezet aránylag új, az ír kormány által a közelmúltban hozott törvénye alapján alapították.

Az Igazgatóság – tulajdonosok, tenyésztők, istálló személyzet, bukmékerek, trénerok, zsokéék, Turf Klub.

Feladataik a következők:

- Versenydíjak beszedése és felosztása
- Lovak elnevezése
- Versenyre történő nevezések
- Versenynaptár
- A tulajdonosok nyilvántartása
- A versenypályák részére kölcsönök nyújtása
- A bukmékerek részére licenckiadás, részesedés beszedése
- Lóverseny és tulajdonosi marketing
- Tulajdonosok, trénerok és zsokéék számláinak vezetése
- Statisztikák összeállítása és programkiírás
- A lóversenyzés tisztaságát felügyelő bizottság finanszírozása
- A totalizátor fogadás

Az ír lóversenyzés egy félállami szervezet, amelyet részben az ír kormány finanszíroz (évi támogatás a kormány részéről 38 000 000 millió euro)

Ír lóversenyklub

A lóversenyklub privát alapon indult sok évvel ezelőtt. Az ír lóversenyzés jelenlegi átszervezése során a következő kötelezettségek hárultak rá:

- A lóversenyzést felügyelő bizottság munkájának segítése
- A versenytitkárok és a versenyintézőség munkájának segítése a versenynapokon
- A trénerok és zsokélok licenzének kiadása
- Versenyszabályzat

Az ír lóversenyzésre vonatkozó 2001-es statisztika

Tényleges tulajdonosok		3925	
Tényleges társulások		683	
Tényleges szindikátusok		1250	
Működő egyesületek	46		
Működő cégek		39	
A tréningben lévő lovak száma		5108	
Licensszel rendelkező trénerok		364	
Licensszel rendelkező engedélytulajdonosok		343	
Licensszel rendelkező zsokélok/ugrólovak/tanulók		238	
Kvalifikált lovasok		745	
Lóversenypályák száma		27	
Összes lezajlott futam száma		1935	
Szponzorált (kereskedelmileg) futamok száma		955	
Nevezések száma		59879	
Összes versenydíj (1998-ban 20 899 501)		42 158 160	euro
Forrásai:			
Tulajdonosok nevezési díja		13 041 704	31%
Szponzorok		5 624 228	13%
Ír Lóverseny cég		23 492 228	56%
Látogatók összlétszáma		1 296 430	fő
Külföldön tréningezett, Írországból futott lovak Nyereményeik	129	2 576 385	
Írországból tréningezett lovak, amelyek külföldön futottak Nyereményeik		198	8 828 309
<u>Fogadások Írországból</u>			
Fogadások teljes összege		221 941 415	
Bookmaker fogadás		175 834 465	
Totalizátor fogadás		36 086 950	
Totalizátor kifizetések		77,55%	
Működtetési költségekre fennmaradó összeg		22,45%	
Bookmakerek adója az állam felé 2001 (5%)		70 000 000	

Aleksandar Gavrilovic
JUGOSZLÁVIA

A telivértenyésztés és -versenyzés jelenlegi helyzete Jugoszláviában

A legelső telivért, Da Vinci-t (Ö.G.B. V. 571.) 1893-ban importálták Bécsből Szerbiába. Az azt követő évben az első yearling kanca Bela Lala (G. B. M. K. VI. 249., 574.) importjára került sor. 1894-től vezetik a telivér lovak nyilvántartását. Az első telivéreket Szerbiában a Pozarevac város mellett lévő Ljubicevo Nemzeti Ménesben tenyésztették. A ljubicevo-i ménes kezdetben keleti lovakat tenyésztett főleg katonai célból, részben a mezőgazdaság számára. Később azonban megkezdte a telivértenyésztést magyar, osztrák, román és francia importra alapozva.

Az I. világháborút követően a Jugoszláv Méneskönyv létrehozásával Vajdaság és Szlavónia tartományokban lévő telivéreket vették át. 1940-ig három méneskönyv készült, de a telivérek helyes regisztrációját tekintve nem voltak eléggé megbízhatóak.

A híres osztrák hendikepper, Antonije Karner erőfeszítéseinek köszönhetően mindhárom könyv javítására sor került és az akkori európai telivér regisztráció modern szabályainak megfelelően egy kötetbe egyesítették.

Néhány évvel a II. világháborút megelőzően a jugoszláv tenyésztés virágzásnak indult. Privát ménesek javították fel tenyészanyagukat rengeteg magyar, angol, ír és francia ló vásárlásával. A Jockey Club elnökének és Belgrád polgármesterének, Vlada Ilicnek „Vlasina” nevű ménesében számos kiváló, főként importból származó fedezőmént tartottak. Ezek közül a legjobb a Dewhurst Stakes győztes Money Maker, mely valószínűleg a valaha élt legjobb fedezőmén volt Jugoszláviában.

A II. világháború viharában különösen jelentős számú versenyló tűnt el. A világháborút követően két hazai tenyésztésű telivér szerepelt sikeresen osztrák versenyben, névszerint Lagunac és Jadran II. Néhány évvel később több versenylókat exportáltak az USA-ba. Ezek között volt Gari Grand, aki sikeresen szerepelt odaát. Híres hazai tenyésztésű telivér versenylóvakból, mint pl. Korab és Kobac, lett fedezőmén az USA-ban.

Az 1960-as évek kezdetén a kormány mezőgazdasági politikájának eredményeként több régi és híres ménest bezártak, ezek voltak: Gladnos, Ilok, Zaravan, Kutjevo és mások. A jobb minőségű lovak közül néhányan a Zobnatica ménesben és Zágráb körül koncentráltak. Ez idő alatt csak Zobnatica tenyésztett minőségi versenylókat.

A '60-as évek végén régi ménesek újjászervezésére került sor: pl. Ljubicevo, Karadjordjevo, Cacak és Becej. Magyarországról és Kelet-Németországból versenylókat importáltak, vagy fedezőméneket (pl. Rodosto, Roppant) vettek bérbe, mellyel javították a telivér tenyésztés minőségét. Úgyszintén az ismert két kiváló német versenylókat Faktort és a legendás Casanovát. A kiváló francia stayer Eranhild is sikeresen szerepelt a tenyésztésben.

A hetvenes évek során a Karadjordjevo és Zobnatica ménesek versenylóvaikkal jelentős eredményeket értek el Ausztriában. A hazai tenyésztésű versenylóvak még Olaszországban és Németországban is futottak.

1980-tól kezdve ismét telivéreket kezdtek importálni Angliából. Először csak néhányat, majd az utóbbi néhány évben szezononként mintegy 30 lovat. Néhány telivér Franciaországból és Magyarországról jött. Az utóbbi időben az importált lovak hatása

jelentős volt, többek ezek közül fedezőmének lettek: Vincenzo, The Dice Man, Remooz, Safe River. Külföldi tenyésztésű anyakancák után kiváló versenylovak születtek.

Eddig a méneskönyv 6 kötete került kiadásra, a 7. kötet készítése jelenleg van folyamatban, és annak a Weatherbys által történő elfogadtatására irányuló törekvések is töretlenek. Az 1893. év elejétől mostanáig összesen kb. 6000 telivért regisztráltak Jugoszláviában.

Jelenleg Jugoszláviának mintegy 260 telivér tenyészkancaja és 35 fedezőménje van, melyből 7 hazai tenyésztésű. Sajnos a kancák termékenységi mutatói rosszak és nagy a csikóhalandóság.

A galopp versenyzés szervezésében és irányításában érdekelt szervezetek működési rendszere és felépítése

Jugoszláviában a galopp versenyzés struktúrája a következő szereplőkből tevődik össze:

- versenyszervező
- tulajdonosok
- trénerok, lovasok és istállószemélyzet
- állatorvosok
- tenyésztési szervezetek
- méneskönyv szervezet

A versenypályán működő szervezetek:

- versenyprogram bizottság
- pénzügyi bizottság
- sajtóbizottság
- lóversenyzést felügyelő bizottság
- technikai szolgáltatással kapcsolatos bizottság
- a bírságok ügyében eljáró bizottság
- állategészségügyi bizottság

A belgrádi és a sabac-i versenypályán a versenyszezon márciustól novemberig tart. Más versenypályákon a versenyszezon ideje alatt csak esetenként tartanak versenyeket.

A versenynapokat a belépőjegyekből, a versenypályán lévő éttermek bérbeadásából, adományokból, szponzori bevételekből, a kormány által a tenyészversenyek céljára biztosított díjakból és fogadási bevételek nyereségéből tartják fenn. Tipikusan „menedzsment” cégek nem működnek. Néhányan ugyan felvetették ennek ötletét, vagyis a modern lóverseny ágazat kialakítását, azonban tekintve a jól ismert gazdasági és politikai körülményeket, ennek megvalósítása egyelőre nem tűnik lehetségesnek.

Jugoszláviában még mindig nem alakult ki a lóversenyzés kulturális elfogadottsága, mely a kiadványok és lóversenyekről szóló információ hiányának, valamint a versenyekre járó közönség heterogenitásának tudható be. A hozzáértő nézők száma kb. 500-600-ra tehető. Úgyszintén gond a versenyszervezőnél dolgozó igazán kvalifikált szakemberek igen csekély száma. Egy valós lóversenyzést működtető profi cég létrehozása létfontosságú és alapvető lenne.

A lótenyésztést, versenyzést és fogadást érintő törvényi szabályozások

Jugoszláviának jelenleg nincs kifejezett lóversenyzésre vonatkozó törvénye. A lóversenyfogadást a szerencsejáték törvény szabályozza. Az utóbbi időszakban a lóversenyzést a sportra vonatkozó jogszabályok befolyásolták, hiszen a lóversenyzést is sportnak tekinti.

Jelenleg a lóversenyzéssel foglalkozó egyesületek egy törvénytervezetet készítettek, mely figyelembe veszi az EU jogszabályokat. Ugyancsak ez foglalja magában a lóverseny fogadásra vonatkozó törvény javaslatot is.

Galopp versenypályák, tréningben lévő lovak, tulajdonosok, és a lóversenyzésben érdekelték száma

Jugoszláviában jelenleg 8 versenypálya működik. Ezek közül a legfontosabb belgrádi, amely egész szezonban működik és ahol minden vasárnap versenynapot rendeznek. Ez után következik Sabac, ahol rendszeresen rendeznek versenyeket telivéreknak. Kevés versenynapot rendeznek ezeken a versenypályákon: Pozarevac, Zobnatica, Karadjordjevo, Kragujevac, Ub, Cacak. Ebben az évben a Macva körzetben lévő, Sabac pályához közeli Bogatic pálya zárva van. Ezen a pályán régebben rendszeresen tartottak versenynapokat. A múlt évben például 5 napot rendeztek. Minden versenypálya füves, kivéve a belgrádit, melynek felülete homok.

A versenynapok száma a különböző versenypályákon:

Belgrád	30
Sabac	10
Kragujevac	3
Karadjordjevo	2
Ub	1
Pozarevac	1
Zobnatica	1

Ebben az évben a Pozarevac-i pályán 3 versenynapot rendeznek. Cacakban csak néhányszor rendeznek versenyt.

Minden pálya jobbra fordulás, kivéve a Karadjordjevo-i pályát. Karadjordjevo egy jellegzetesen amerikai típusú 1280 méteres pálya, belső lejtővel és 250 méteres befutó egyenessel. A pálya talaját főképp agyag képezi. Zobnaticán egy szép vízszintes, fekete föld talajú 1400 méteres pálya van. Pozarevac egy hullámos felszínű pálya, melynek jellemzője az éles befutó előtti kanyar és a leghosszabb 450 méteres befutó egyenes. Sabac talaja finom agyag és fekete föld keverékű, vízszintes 1500 méteres pálya, szép kanyarral, 350 méteres befutó egyenessel. Kragujevac egy speciális, az elején meredeken emelkedő, a végén lejtős kanyarú pálya. Talaja agyag keverék és nagyon kemény a felülete. Legvégül a belgrádi, mely egy háromszög alakú mély homok pálya, enyhén éles kanyarral a végén, hossza 1520 méter, a befutó 300 méteres.

A tréningben lévő lovak számát tekintve, jelenleg 282 telivért tartunk nyilván. A kétévesek száma 92, a háromévesek száma 74, a négyévesek és idősebbek száma 116. A hazai tenyésztésű lovak száma 216 (77%), a külföldi tenyésztésű 66 (23%). Ezen belül a külföldi tenyésztésű kétévesek száma 15 (16.3%), hároméveseké 17 (22.9%), idősebbeké 34 (29.3%). 16 félvér és 34 importált kancától származó hazai tenyésztésű versenylovat tartunk nyilván.

Jugoszláviában 126 regisztrált telivér tulajdonos van. A legtöbb magántulajdonos, mely az elmúlt évtizedben eléggé szokatlan volt. A magántulajdonosok száma 119 (94.5%). Ezek közül csak 7 tulajdonos rendelkezik nagyobb istállóval (10 lónál több). Ez a magántulajdonosoknak összesen 5.9%-át teszi ki. Köztulajdonú istállók száma 7 (5.5%). Azok száma, akiknek a lóversenyzésben közvetlen érdekeltsége van 350.

Fogadási forgalom, a forgalom felosztása. A lóversenyágazat finanszírozása.

Fogadásokat Jugoszláviában csak a belgrádi pályán lehet kötni. A fogadási rendszer típusa totalizátor. A telivér fogadásokból származik a legtöbb nyereség, mely 50%-al nagyobb mint az ügető versenyekre tett fogadások. Más pályákon szervezett fogadási rendszer kiépítésére eddig kísérlet nem volt, annak ellenére, hogy néhány pályán a látogatók száma 2000 és 10.000 fő között van.

Az 1989 évtől egy francia partner segítségével létrejött a fogadási rendszerünk, mely a következő fogadási módokból áll:

- tét
- hely
- befutó(sorrendben)
- hármásbefutó(sorrendben)
- ikerfogadás

- hipo care
- választott 6
- választott 3

Az állam az ilyen jellegű szerencsejátékok bevételének kb. 40%-át veszi el.

Egy versenynap átlagforgalma kb. 6500 euro, de kiemelt versenynapokon 13300 euro összeget is elérheti.

Kapcsolat a médiával, reklám, internet. A lóversenyzés közmegítélése.

Egy évtizede a médiának még igen csekély szerep jutott. A híres napilap, a „Politika” rendszeresen közölt riportokat. Csak nagyon ritkán lehetett látni lóversenyt a televízióban. 1993-óta azonban sok minden megváltozott. Hetente kétszer rendszeres televíziós híradás indult „Konji koji jure” címmel. Mindmáig ez a legkomolyabb híradás a médiában. Az utóbbi években a média egyre több figyelmet szentel a lóversenyzésnek és ennek eredményeképpen egyre több embert vonz a lóversenyzés.

Háromféle média csatornán, mégpedig a televízió, újságokon és rádión keresztül jön információ a lóversenyzésről. A televízió a legtöbb embert vonzó média, ahol a fent említett híradás látható. Ezenkívül, a Nemzeti TV is felfigyelt a lóversenyzésre és az egyik magán tévécsatorna, a YU info is élőben adott közvetítést a belgrádi versenypályáról tavaly és idén is. Az „SOS” nevű sport csatorna egy éven keresztül (1996.) adott tudósítást külföldi versenypályákról, a kragujevac-i helyi csatorna, a „Channel 9” is ad ezekről a versenyekről hírt.

Az írott sajtó tekintetében, a „Politika” nevű újság, valamint a privát és igen népszerű „Blic” és „Glas” nevű újságok egy héten kétszer jelentenek meg híreket a lóversenyzésről. A „Glas” nevű újságban egy egész oldalas cikk jelenik meg a vasárnapi belgrádi versenyekről. Sabacban a rádió és a „Glas Podrinja” nevű újság a helyi versenyekről szolgáltat híreket. A „TIP” nevű pénteken megjelenő fogadási újság egy egész oldalt a belgrádi lóversenynek szentel.

Lóversenyzés témájában három különböző magazin jelenik meg. A leghosszabb múltra tekintő havonta megjelenő magazin a „Konjicka revija”, mely 1985-ben jelent meg először, de valamennyi üggető információt is tartalmaz. A Sabac pálya 1996-ban adott ki először „Galop” magazint, mely 3 év után megszűnt. Az elmúlt évben egy kimondottan telivér magazin, a „Galoper” keltett nagy figyelmet, olyannyira, hogy a Tattersalls is adott támogatást a kiadványhoz.

Jelenleg két rádióállomás ad tudósításokat a lóversenyzésről. 1994. évtől kezdődően a „Golf” nevű rádió ad heti hírösszefoglalót a vasárnapi versenyekről. A „Jat” rádió szombati napon van egy belgrádi lóversenyekről szóló műsora.

A híradások minősége az évek során javult. Mégis, még mindig nincs lóversenyben teljesen jártas újságírónk. A reklámok a versenypálya melletti óriásplakátokon, versenyprogramokban, magazinokban és a televízióban jelennek meg. Reklámok inkább a nagyobb versenyeken jellemzőek. A Derby-n leginkább a Johnnie Walker, a Colloseum és a Pepsi reklámoz. A Foster's szintén hirdetett az elmúlt évben. Ménesek, fedezőmének és egyéb lóeladásra vonatkozó hirdetések ritkán és inkább a magazinokban jelennek meg. Hivatalos internet oldallal csak a belgrádi pálya rendelkezik, ezt azonban nem frissítik rendszeresen.

A lóversenyzés közmegítélése eléggé sajtóságos. A lóversenyzésnek nálunk hosszú múltra visszatekintő hagyománya van. A legtöbb mezőgazdaságban dolgozó családi gazdálkodó - akiknél a telivértenyésztésnek hagyománya van, - a lóversenyeket nagy érdeklődéssel rendszeresen figyelemmel kísérik és arról pozitív véleményük van.

A klasszikus versenyeknek nagy a vonzereje, és ezek határozzák meg a közvéleményt is, amely általánosságban pozitív.

A jövő kilátásai, a lóversenyzés fejlesztési lehetőségei Jugoszláviában

A jelen helyzetet tekintetve, valós esély van a lótenyésztés és versenyzés fejlesztésére. Az elmúlt időszakban több ménes is megkezdte működését. Itt főleg angol importból származó telivérek vannak.

A telivérek szelekciója gyenge és nem követi a versenyzés előrehaladását szolgáló modern technikát. Inkább érzelmi mint szakmai szempontok érvényesülnek a szelekcióban, ezért a választott fedezőmének minősége gyenge.

Először is a lóversenyzésben dolgozók oktatását kellene megvalósítani, és gondoskodni kellene a szakemberképzésről.

Fogadási rendszer csak Belgrádban működik. Tapasztalataink alapján megállapítható, hogy a legtöbb nagyvárosunkban kiépített fogadási rendszer igen magas szinten tud működni, jelentős számú fogadót vonzva.

Ha pl. az éjszakai versenyek megrendezésének tekintetében a promóciós és oktatási munka megközelítené az európai szintet, a jugoszláv lóversenyzés jelentős fejlődésnek indulhatna.

A lóversenyzés és telivértenyésztés jelenlegi helyzete Horvátországban és Szlovéniában

Horvátországban mindig volt telivértenyésztés, bár csak kis számban. Néha versenyeket is rendeztek. A lovak legtöbbször Boszniában és Szerbiában versenyeztek. Hozzávetőlegesen 20 versenyló vett részt ezekben a versenyekben.

Jelenleg Horvátország nem mutat érdeklődést a lóversenyzés iránt. A Zágrábban lévő versenypályát inkább díjugrató versenyek céljára használják.

Szlovéniának nincs lótenyésztési és versenyzési hagyománya. Mostanában tesznek lépéseket a tenyésztés és versenyzés fejlesztésére, szerény eredménnyel. Jelenleg mintegy 30 tenyészkanccal rendelkeznek. A jelenlegi politikai helyzet miatt Jugoszláviának nincs hivatalos tudomása a szlovén és horvát lóversenyzést érintő adatokról.

Jerzy Budny
LENGYELORSZÁG

Információ a lengyel lóversenyzésről

Mint ahogyan az más országokban is megszokott, a lótenyésztés Lengyelországban is szorosan összefügg a versenyszervezéssel. Lengyelországban a lóversenyzés 1841-ben kezdődött, amikor a Lengyel Királyságban megalakult a Lóversenyzési Társulat. A 160 éves történet 2 fő periódusra osztható, amelyet a két világháború választ el egymástól. Főleg a második világháborút követő 1946 - 1989 közötti időszak volt különleges, mivel ekkor a teljes tenyész-és versenypályát államosították. Akkoriban 11 nemzeti ménest alapítottak, amelyek akár 550 kancát is tartottak. Ezeket a méneseket általában vagy olyan helyekre telepítették, amelyek már nagy múlttal rendelkeztek a tenyésztés terén, mint például Golejewko, Kozienice, Widzów, Iwno, Krasne, vagy olyan kiváló természeti környezettel rendelkező helyekre, mint Moszna, Stubno és Jaroszówka.

Az 1990-es évek elején a gazdasági rendszerekben végbemenő változások a lótenyésztésre is kihatottak. A nemzeti ménesek egy részét- Jaroszówkát, Strzegomot, Mosznát, Stubnot és Widzówt - privatizálták, ezekkel párhuzamosan kis magántenyésztők egy csoportja alakult ki.

Jelenleg Lengyelországban 844 kancát tartanak számon, amelyek közül 596 van egyéni tenyésztő tulajdonában.

Az Állami Mezőgazdasági Vagyon Ügynökség tulajdonában lévő ménesek folyamatban lévő privatizációja fokozatos, és a magánménesek gyarapodásától függ, hogy a tenyésztés színvonala országos szinten nem gyengül.

A magántenyésztők kezdeményezéseinek köszönhetően az elmúlt 10 évben főleg Angliából, Írországból, Franciaországból és Németországból 160 kancát importáltak Lengyelországba. Az apaállatok többsége továbbra is a Lackban található Méntelep tulajdona, amely ezek mellett állami támogatással évente 1-2 mént importál. Az állam jelenleg mindössze ilyen formában támogatja a telivértenyésztést.

A Lóversenyzésről szóló 1950-ben hozott törvény monopolizálta a lengyelországi lóversenyzést. 1992-93 után a mezőgazdaságban jelentkező szerkezeti és szervezeti változások a nemzeti monopólium megszűnéséhez vezettek. 2001 januárjában a Parlament megszavazta a lóversenyzésről szóló törvényt, amely megalkotta a Lengyel Jockey Club-ot, és annak fő feladatait a következőkben állapította meg:

1. A lóversenyek irányításához szükséges követelmények előírása, és azok véghezvitelének ellenőrzése.
2. A tenyésztés további erősödésének és fejlődésének elősegítése.
3. A lóversenyzés fejlődésének segítése.

A Jockey Club konkrét feladatai

1. A lóversenyzéssel kapcsolatos jogi szabályozás véleményezése illetve annak kezdeményezése.
2. A lóverseny rendezéséhez szükséges követelmények előírása és a lefolytatásához szükséges engedélyek kiadása, továbbá annak felügyelete, hogy a rendező teljesíti-e a törvényi rendelkezéseket, betartja-e a lóverseny szabályzatot, illetve a számára kibocsátott engedélyben meghatározott feltételeknek eleget tesz-e.
3. Tréner- és lovasengedélyek kiadása, versenyintézőségi kinevezések.
4. Pályabírók és szakmai bizottság kijelölése a pályákra
5. Nemzetközi versenyszervezetekben való tagság és részvétel
6. Együttműködés kutatóintézetekkel
7. A versenypályák versenynaptárainak jóváhagyása, és további versenyek engedélyezése.
8. Specializált tréning vezetése
9. A lovak tenyészértéke és versenyértéke szerinti statisztikai adatgyűjtés
10. A lóversenyzés népszerűsítése

A 2002-es évben a versenynaptárt 4 pályára hagyták jóvá:

Varsó: 79 versenynap, 677 futam
Wroctaw: 16 versenynap, 96 futam
Sopot: 4 versenynap, 24 futam
Stawiguda: 1 versenynap, 6 futam

Varsóban a telivéreknek sík- és gátversenyeket, az arab telivéreknek csak síkversenyeket rendeznek. Wroctawban félvéreknek rendeznek sík gát- és akadályversenyeket. Sopotban és Stawigudában a síkversenyeket telivéreknek és araboknak rendezik.

A 2002-es versenyszezonban 1179 lovat neveztek: 670 telivért, 396 arab telivért, és 113 félvért. Többségük- mintegy 60%-uk- a Sluzewiec versenypályán volt tréningben. A Sluzewiec versenypályán kívül 12 tréningtelep van, ahol 160 lovat treníroznak. A 2002 szezonban a Lengyel Jockey Club 43 tréner és 81 lovas – ezek között 20 zokéengedélyt adott ki.

2001-ben a 831 verseny összdíjazása 7,5 millió zloty volt, amelyből 4,668 milliót nyertek a telivérek, 2,29 milliót az arab telivérek és 0,542 milliót a félvérek. A teljes versenydíj 75%-át a versenyrendező finanszírozta, 15%-ot adtak a szponzorok és 10%-ot fizettek a tulajdonosok (nevezési díj).

Az utóbbi két évben a fogadásokat a Sport Totalizátor (Totalizator Sportowy) bonyolította - a teljes forgalom a 2000-es évben 34,4 millió zloty volt, 2001-ben pedig a forgalom elérte a 30,5 millió zloty összeget. Az összes fogadás bevételének 75%-át a versenypályák adják, a többi 25%-ot pedig a külső fogadóirodák.

A 2003-as szezon elején televíziós totalizátor hálózatot építenek ki, így a fogadások 80 %-át külső helyszíneken bonyolítják majd, a pályán mindössze 20%-át. A televíziós

totalizátor hálózat kiépítésével és fejlesztésével a lóverseny iparág jelentős fellendülése várható.

Jelenleg folynak a tárgyalások az új fogadásszervező kijelöléséről. A forgalom növekedése a versenydíjak nagyságának emelkedését eredményezheti, ezáltal a lovak futtatását és tartását is jövedelmezőbbé teszi.

Az utóbbi években a jövedelmezőség - amely az egy lóra eső versenydíj és trenírozási költség hányadosa - jelentősen csökkent és jelenleg nem haladja meg az 50%-ot.

Dr. Örs Katona
NÉMETORSZÁG

A német ügetőtenyésztés és versenyzés a számok tükrében

1. táblázat

Tenyésztési adatok (2001. dec. 31.)

UET- ország	Kancák	Mének	Arány	Prémiumok*
--------------------	---------------	--------------	--------------	-------------------

Franciaország	16.730	586	29:1	17,9
Svédország**	6.562	169	39:1	8,3
Olaszország	5.088	291	18:1	23,0
Németország	2.671	310	9:1	2,5
Finnország**	2.350	110	21:1	1,4
Dánia	1.505	134	11:1	0,6
Norvégia**	1.356	96	14:1	1,2
Belgium	1.196	97	12:1	0,4
Spanyolország	728	120	6:1	-,
Hollandia	638	96	7:1	0,3
Ausztria	576	66	9:1	0,2
Svájc	103	12	9:1	0,1
Csehország	48	16	3:1	0,0

* millió Euro

** csak melegvérű ügetők

2. táblázat Versenyzési adatok (2001. dec. 31.)

UET- ország Lovak Futamok Arány Versenydíjak*

Franciaország	13.632	10.102	1,3:1	146,7
Svédország**	12.771	8.721	1,5:1	68,8
Olaszország	10.423	15.563	0,7:1	73,7
Németország	6.703	8.911	0,8:1	25,0
Norvégia**	5.244	2.295	2,3:1	13,6
Finnország**	5.073	3.649	1,4:1	9,2
Dánia	3.147	2.951	1,1:1	6,5
Belgium	1.785	1.557	1,2:1	2,4
Hollandia	1.582	1.422	1,1:1	3,0
Spanyolország	1.064	1.891	0,6:1	1,0
Ausztria	1.014	1.188	0,9:1	2,5
Svájc	332	189	1,8:1	1,1
Csehország	319	383	0,8:1	0,3

* millió Euro

** csak melegvérű ügetők

3. táblázat
Forgalmi adatok* (2001. dec. 31.)

UET- ország	Összesen	Pályák	%	Futamonként**
				Össz/pályák

Franciaország	3.295,8	148,1	4,5	326/14,6
Svédország	1.191,3	218,1	18,3	137/25,0
Olaszország	1.147,7	127,3	8,5	73,3/8,1
Norvégia	314,7	47,2	15,0	137,1/20,6
Finnország	202,0	32,3	15,8	55,4/8,9
Németország	146,6	70,7	47,6	16,5/7,9
Dánia	42,5	13,8	33,3	14,4/4,7
Hollandia	37,4	12,2	32,4	26,3/8,6
Belgium	28,6	12,5	41,1	18,4/8,0
Ausztria	8,0	8,0	100	6,7/6,7
Svájc	1,9	1,9	100	10,0/10,0
Spanyolország	1,3	1,3	100	0,7/0,7
Csehország	0,6	0,5	79,3	1,6/1,5

* millió Euro

** 1000 Euro

4. táblázat
A forgalom alakulása Németországban (2001. dec. 31.)

Év	Összesen	Pálya	Pályán kívül
	Millió DEM	%	%

1988	366,4	100	0
1989	373,2	97,9	2,1
1992	412,5	93,7	6,3
1995	393,0	86,2	13,8
1998	331,6	74,2	25,8
2001	286,8	47,6	52,4

5. táblázat
Németország adatai (2001. dec. 31.)

Tréningben lévő lovak	19.486
Startoló lovak	6.703
Anyakancák	2.671
Fedezőmének	310
Csikók	1.894
Tulajdonosok	6.807
Tenyésztők	1.079
Idomárok	251
Hivatásos hajtók	402
Amatőr hajtók	751
Versenypályák(A)	12
Versenynapok	776
Futamok	8.911
Versenydíj	45,1 millió DEM
Tenyészprémium	4,7 millió DEM
Fogadási forgalom	286,8 millió DEM

6. táblázat
Szervezeti rend Németországban

Jogi alapok

EU iránymutatók
 UET határozatok

Német állattenyésztési törvény
 Német versenyfogadás és lottó törvény
 Német állatvédelmi törvény
 Ügető Versenyszabályzat, Tenyésztési Szabályzat

Egyesületek

Az Ügető Tenyésztés és Versenyzés Főszövetsége (HVT)
(a tenyésztés és régiók felett a versenyzés illetékese)
3 felügyelő szervezet (CTB, OBT, ZVT)
(a versenyüzemek illetékese)
Versenyegyesületek
A versenyegyesületek Kft-je
Tulajdonos- és tenyésztőegyesületek
Amatőrhajtó egyesületek
Idomáregyesületek

Böröcz József
NÉMETORSZÁG

Néhány szó a német telivértenyésztésről és versenyzetetésről

Az angol telivér fedezőménének száma 2002-ben 112, ebből elismert mén 93 volt. Az el nem ismert ménnek ivadékait is törzskönyvezzük, de nem fizetnek utánuk tenyésztési prémiumot. Az elismerés feltétele minimum GAG 95 szám, vagy 110 International Classification és legalább Group versenyben helyezett futás. Vagy GAG 94 és Group verseny nyerése, vagy ivadékainak GAG-átlaga érje el az adott évi átlagos GAG-értéket. (Minimum 10 hároméves ivadék szükséges, melyek közül minimum 7 futott versenyben, a handicap szám nélküliek 40 kg-mal szerepelnek.)

Az anyakancák száma mintegy 2.500.

A német tenyésztésű versenylovak az utóbbi években felzárkóztak a világ élvonalához, nemzetközi sikereik jelentősek. A német Groupversenyek jelentős részét is otthon tudják tartani.

Legjelentősebb nemzetközi versenyekben elért német sikerek.

LANDO	Japan Cup (Gr.1)
Arlington-Million (Gr.1),	Singapore Cup (Gr.1), Queen Elisabeth II Cup (Gr. 1)
Premio Presidente della Repubblica (Gr.1),	Gran Premio di Milano (Gr.1)
GUADELUPE	Oaks d'Italia (Gr.1)
BOREAL	Coronation Cup (Gr.1)
KAZZIA	Sagitta 1000 Gns. Stakes (Gr.1), Vodafone Oaks (Gr.1)
PROUDWINGS	Prix du Muguet (Gr.2), Falmouth Stakes (Gr.2)

Német tenyésztésű kancák külföldi leszármazottai:

Sayonara:

Slip Anchor (Epsom Derby)

Allegretta:

King's Best (2000 Gns.)

Urban Sea (Prix de l'Arc de Triomphe)

Galileo (Epsom Derby, Irish Derby, King George VI. and Queen Elisabeth Diamond St.)

Anabaa Blue (Prix du Jockey-Club)

A versenyzés és tenyésztés szervezete:

A telivérfenyésztés elismert szerve az állattenyésztési törvény értelmében a Direktorium. Feladata a tenyésztés, versenyeztetés és a totalizátor forgalom felügyelete.

A Direktorium tagjai nem természetes személyek, hanem maguk is szervezetek:

A versenyegyesületek
A tulajdonosok szervezete
A trénerek és lovasok egyesülete
Az amatőrlovasok szervezete

A Direktorium taggyűlése nevezi ki a különböző szakbizottságok és a lóversenyzést felügyelő bizottság tagjait, kiadja a versenyszabályzatot, mely a tenyésztés a versenyzés és a fogadások szabályzatait tartalmazza, kinevezi a versenyközegeket, mint pl. a hendikepper, a célbíró, a versenyintézőségi tagok, a starter, stb.

Németországban 83 bejegyzett galopp-pálya van, ezek közül 2001-ben 43 helyen rendeztek összesen 304 versenynapot 2486 futammal. Az akadályversenyek száma 68 volt, csökkenő tendenciát mutat. A groupversenyek száma 44, emelkedő tendencia tapasztalható. Versenyenként átlagosan 8542 EUR versenydíjat fizettek ki. A totalizátorforgalom összesen 109.859.131 EUR volt, évek óta csökkenő tendenciát mutat, ebből 58.131.289 EUR összeget a fogadóirodákban tettek fel. A jelenleg kiadott trénerlicencként száma: profi 142, tulajdonostrénerek száma 312. A tréningben levő lovak száma: 3997.

Az állam a fogadási forgalom utáni adó 93-96 %-át (tartománytól függ) a lóversenyzés finanszírozására visszatéríti. Szponzorok nélkül a versenyegyesületek működése kilátástalan lenne. Ennek ellenére a versenyegyesületek egy része mégis nehéz körülmények között gazdálkodik. A versenyzés színvonalának lényeges emelkedése ellenére a pénzügyi helyzet egyre feszültebb. Ennek egyik oka, hogy hiányoznak a versenyegyesületekből és magából a Direktóriumából is a profi marketing szakemberek. Az NTV nevű TV-csatorna vasárnaponként rendszeresen közvetít galoppversenyeket, ez azonban nem elegendő a sport népszerűsítésére. A nyolcvanas évek végén egy galopptémájú (szappanopera) TV-sorozat (Rivalen der Rennbahn) érezhetően emelte a forgalmat azáltal, hogy a lóversenyzés amatőr közönséghez szólt. Sok országból megvásárolták és sugározták és a hatás ott sem maradt el. Javasolom a filmsorozat esetleges megvételét, és Magyarországon történő bemutatását.

Alla Polzunova OROSZORSZÁG

Oroszország ügetősportja.

A XX. század végén és a XXI. század elején Oroszország versenypályáin minden ügető fajta jónéhány fennálló rekordját megjavította. A 90-es évek közepén az ügetők minőségében és gyorsaságában tapasztalt erőteljes hanyatlást 2001-ben 2002-ben kezdődő emelkedés váltotta fel. Nem javították még meg Sorrento rekordját (1.58,6 /14.1/ Moszkvában és 1.56,2 /12.6/ Cagnes Sur Mer-ben), ugyanakkor a 2.05 /18.1/ rekordnál jobb teljesítményű ügetők létszámának jelentős növekedése alapján bátran juthatunk arra a következtetésre, hogy a következő 3-3 évben minden rekord megdöntésre kerül. Oroszországban az utóbbi 4 év legjobb lova Rangout, vereség nélkül futott Oroszországban, háromszor nyerte az Elit Díjat (Priz Eliti) és 14.4-ben a Béke Díjat (Priz Mira), sikeresen futott 2000-ben és 2001-ben Németország pályáin (Daglfing- München, Mariendorf – Berlin, Bahrenfeld – Hamburg). A kancák között a legjobb a hosszú távú zlini tenyésztésű Roxana volt, 2400 és 3400 m távon tartja a rekordokat, eredményesen futott Finnországban (lásd a rekordtáblázatot).

Az orlov ügető fajtát fenyegető helyzet alakult ki 1995-re. Az anyakancák létszáma 700-ra csökkent. A lótenyésztő társadalom az ügetőtenyésztés „Szodruzsesztvo” egyesülete irányításával és a VNIİK (Lótenyésztési Kutatóintézet) támogatásával létrehozott a fajta megőrzéséért egy Tanácsot és célprogramot dolgozott ki. Nagy segítséget nyújtott az orlov fajta újjászületése programjának kidolgozásához és megvalósításához a francia ügető Szövetség. A program 4 éve működik és a tevékenység gyümölcse látható. Idén megjavította (Drotik 2.02.6/16.6/) a 16 éve fennálló 4 éves orlov rekordot. Rendszeresen szerveznek elővezetéseket, és már hagyomány a Francia Napok (Moszkvában) és az Orosz Napok (Párizsban).

Sajnálatos, hogy szinte teljesen megszűnt az ügetőversenyezés Kazahsztánban, csak idén kezdi meg működését az Almati pálya galoppversenyekkel. Nem működik a pálya Taskentben és Biskekben (volt Frunze).

A FÁK országok közül a legjobb a helyzet Ukrajnában, itt mind a három pálya működik Kijevben, Harkovban és Odesszában, ez utóbbin galoppversenyeket is tartanak. A vám bevezetésével az oroszországi ménesek nem küldenek lovakat az ukrán pályákra ez pedig negatívan hatott a futó lovak mennyiségére és a gyorsaságra is. Kijev és Odessza kitűnő feltételei ellenére az itteni ügetők rekordjai gyengébbek, mint az oroszországiakéi, az utóbbi évtized legjobb rekordja Glibt 2.01,5/15.9/ (Kijev). Az ukrán orlov ügetők jól konkurálnak – 1998-ban a Barsz Díjat a Moszkvai Lóversenypályán a dubrovkai Delfin nyerte. Az orosz ügető fajtájú lovak, amelyeket Ukrajnában neveltek viszont nem veszik fel a versenyt az orosz ügetőkkel. Az ukrán pályákon az ügetők 90 %-a állami méneseké és tenyészeteké. A lóversenypályák is az Ukrán Mezőgazdasági Minisztériumhoz tartoznak.

Oroszországban elfogadtak egy törvényt, mely szerint minden lóversenypálya szövetségi tulajdon és nem használhatók más célokra. Mindegyik része a „Roszplemkonzavod” (Orosz Ménesek) Egyesülésnek, amelynek a Mezőgazdasági Minisztérium teljes jogot adott, hogy a ménesgazdaságok jogi, gazdasági és szakmai tevékenységét elősegítse. Az Orosz Föderáció Mezőgazdasági Minisztériuma Állattenyésztési Osztályához tartozik a Moszkvai Lóversenypálya, ez az osztály Oroszországban a lovak teljesítményvizsgálatának a fő szervezője. Ebben a szervezetben működik egy bizottság, mely kidolgozza és változtatja a „Teljesítményvizsgálat Szabályzat”-át, a bizottság elnöke V. V. Kalasnyikov a VNIİK igazgatója, az alelnök B. D. Antoncev az Állattenyésztési Osztály helyettes vezetője. A elfogadott rend szerint a „Szabályzat”-ban változtatásokat a bizottság ülésén hozhat.

A lóversenypályákon a teljesítményvizsgálatokban csak olyan lovak vehetnek részt, amelyeknek van a VNIİK által kiadott lóútleveleük (ezt a formájú dokumentumot 1994-ben vezették be). A tenyésztési központ a VNIİK-ben van, itt vezetik a az összes lófajta törzskönyveit és itt állítják ki az útleveleket is. A külföldről behozott lovakat a Méneskönyvbe a kiviteli jegy (exportcertificat) alapján jegyzik be. Minden fajtára kialakítják a tenyésztési programot, ennek az egyik alkotó része a rendszeresített (klasszikus) versenyek a kor, a nem, a táv és egyéb lefutási feltételek. Ezek a díjak kötelezőek minden olyan pályán, ahol az adott fajta teljesítményvizsgálatát végzik.

A XX. század 90-es évei nehéz megpróbáltatások voltak Oroszország részére. A társadalmi berendezkedés megváltozása mindig negatívan hat a lótenyésztési ágazatra. A lólétszámban és a tulajdonosi szerkezetben alapvető változások következtek be. Egyik oldalról létszámcsökkenés történt, a másikról pedig nagymértékben megnőtt a privát lótulajdonosok száma. Az Orlov Méneskönyv XXX. kötetében mindössze 345 kanca van, ezek közül a ménesek tulajdonában 189 (56%), magán tulajdonosokéban 146 (44%) áll. Az első magán ló a Moszkvai Lóversenypályán 1991-ben jelent meg (Sziriusz nevű mén), 2002. január 1.-én ugyanitt az állomány 82%-a magántulajdon. A helyzet megváltozásával az ügetősportban is átalakulások történtek ezek érintették a versenypályák munkaszervezését, a jogi státuszukat és kapcsolatukat a tulajdonosokkal és idomárokkal.

Oroszországban 2000. január 1.-én hivatalosan 31 versenypálya működött, ebből 5 galopp és 26 ügető. A teljesítményvizsgálatban 1948 galopp és 4605 ügető ló vett részt. Vezető szerepét megőrizte a Moszkvai Lóversenypálya. 2001-ben itt 1079 ló vett részt a teljesítményvizsgálatban, ezek közül 171 telivér és 908 ügető (ebből 207 orlov). 1862 ügető futamot tartottak 145 versenynapon, 6237185 rubel volt a versenydíj.

A többi pályán 50 és 250 között van a teljesítményvizsgálatban résztvevő lovak száma. Sok pálya egy szervezetben működik egy ménteleppel, mely a fedezőméneket biztosítja a kisebb tenyészhelyeknek és magán tulajdonosoknak.

Az ügetők teljesítményvizsgálatával foglalkozó személyzet létszáma Oroszországban nem több, mint 2000 (ebben a számban benne vannak a hajtók, segédhajtók, lovászok és kovácsok).

A totalizátor megfelelően működik a Moszkvai a Pjatyigorszki és a Rosztovi pályán, a többi helyen nagyon korlátozottan. A fogadások bevételei részlegesen biztosítják ezeknek a pályáknak a gazdasági tevékenységét. A többi versenypálya és méntelep - állami vállalként - forrásokhoz a szövetségi és a megyei költségvetésből jut. Az Orosz Föderáció Állattenyésztési Osztályán az értékes lófajták génmegőrzését szolgáló speciális alap működik, ebbe tartoznak a ló-teljesítményvizsgálat támogatásai is.

A legutóbbi 2-3 évben a Moszkvai Lóversenypályán pozitív tendenciák figyelhetők meg a lótenyésztés, a lovassport versenyek területén és egyre több a lóról szóló irodalmi és történelmi mű jelenik meg.

A Moszkvai Lóversenypályán 1999-ben indult az ügető- és galoppversenyek egyenes adásban történő közvetítése. Az élő adások és a lovas világ eseményeinek bemutatása Oroszország sok területén a lakosság figyelmét a lótenyésztésre irányította. Szakmai kiadványok jelentek meg, köztük 5 színes folyóirat és különböző könyvek.

Az ügetősport fejlődése perspektívikus. A moszkvai pályán az Elnöki Kupáért (Kubok Prezidenta) futottak, melyet megtekintettek a kormány képviselői is, megtartották a XXII. Nemzetközi Hajtóbajnokságot és újból indult a galoppversenyzés. Különböző vidéki pályákon is megjavították a helyi rekordokat (Ufa, Perm, Kurszk, Irkutszk, stb.). Néhány pályán a főversenyek díjazása a szponzori pénzeknek köszönhetően erőteljesen megnőtt – „Tatarsztan arany patkója”, 3 éves ügetők futják, díjazása 3000000 Rubel. A Volga-vidéken előkészületeket tettek arra, hogy 6 versenypálya közös totalizátor-céget hozzon létre. Magán ménesek jelentek meg, melyek kancaállománya 5 és 20 között mozog. Moszkvában 2002-ben két kétéves nagyversenyt olyan lovak nyertek, melyeket ilyen ménesek neveltek. Nagyon jók a kilátásai az állami és magán ménesek együttműködésének. Megtörtént néhány versenypálya részvényeinek a kibocsátása az Állattenyésztési Osztály engedélyével (Perm és Rosztov). Az idő majd megmutatja, hogy helyes-e ez az irány.

Napjainkban Oroszországban a lótenyésztők az ágazat megújításán munkálkodnak.

Marian Šurda
SZLOVÁKIA

A lóversenyzés és a telivértenyésztés a Szlovák Köztársaságban

Szlovákia, és főleg Pozsony már a 19. századtól a közép-európai lóversenyzés fontos központjai közé tartozott az akkori Osztrák-Magyar Monarchiában. Az első lóversenyre Szlovákia területén 1814-ben került sor Ürményben, nem messze Nyitrától. Megszervezésében Hunyady grófnak vannak a legnagyobb érdemei. Az első pozsonyi lóversenyekre Széchenyi gróf bőkezű támogatásának köszönhetően került sor 1826 májusában. Később Pozsonyban megrendezték a jelentős Trial Stakes versenyt is; ennek győztese 1877-ben Kincsem, a fenomenális magyar kanca volt. Tíz évvel e jelentős esemény előtt, 1867-ben a „Zöld fához” címzett vendégfogadóban (a mai Carlton szálló) megalakult az osztrák Jockey Club, amelynek vezető személyisége a napajedlai ménes megalapítója, Aristide Baltazzi lett. Ez a gazdag hagyomány csupán 1945 után folytatódott, amikor a Földművelésügyi Minisztérium a pozsonyi Állami Lóversenypályát a prágai Állami Lóversenypályával együtt megbízta a lóversenyek rendezésével.

Bár a lóversenyzés központja az akkori Csehszlovákiában a prágai lóversenypálya volt Velká Chuchlában, Szlovákiában a Pozsony melletti szentgyörgyi pálya megszüntetése után elkezdtek új helyszínt keresni. Végül a pozsonyi Ligetfalú Starý háj nevű része mellett döntöttek. Ez a pálya azonban a különböző átszervezési és tulajdonjogi változások után csupán a 70-es években kezdte meg működését. E pályának domináns szerepe volt az akadályversenyek megrendezésében.

A mai Pozsonyi Lóversenypálya (PL) az SzK Földművelésügyi Minisztériumának 1974. november 15-i döntése nyomán jött létre. Kialakításával siker koronázta a lóverseny hívei, a tenyésztők, tulajdonosok és az egész lóverseny-közösség sok éves, az intézmény a megszületésére irányuló igyekezetét. A lóversenyzés Szlovákiában már a csehszlovák föderáció feltételei mellett fejlődésnek indult. Nagyon jelentős volt az 1979-es év, amikor a pálya akkori igazgatója, Ing. Žikavský felvállalta, hogy bevezeti a rendszeres lóversenyeket, vagyis évente áprilistól októberig több mint húsz versenynapot szervez. A pozsonyi hippodrom még a federális Csehszlovákiában fokozatosan fontos versenyszíntérré vált, amely kezdetben az akadályversenyekre helyezte a fő hangsúlyt.

A Pozsonyi Lóversenypálya tevékenységének során fontos szakaszt jelentett a 90-es évek kezdete. Az 1989. évi társadalmi-politikai és gazdasági változások, valamint a gazdasági nehézségek ellenére a pálya fokozatosan egyre fontosabb szerepet tölt be a közép-európai régióban. Pozsonyban 1991-ben és 1992-ben zajlott az első klasszikus lóverseny, az OAKS, amelyet addig kizárólag Prágában rendeztek. Csehszlovákia kettéválása után a pozsonyi pálya fokozatosan valóra váltotta saját klasszikus programját – 5 klasszikus versenyt rendezett a minőségi külföldi konkurrenca biztosításával. A pálya igyekszik dinamikusan kihasználni az szlovák főváros kedvező földrajzi helyzetét a Bécs – Budapest – Pozsony háromszögben.

Stabilizálódott a versenynaptár, megfelelő a Lóversenypálya jelenlegi lehetőségeinek, valamint az alapvető lókapacitásnak (kb. 300 tréningben lévő ló). A szlovákiai szezon jelenlegi ütemtervét személy szerint optimálisnak tartom (25 – 26 versenynap, ebből 17 – 18 Pozsonyban, a további 7 – 8 Pozsonyon kívül). Megállapodtak a kiemelt versenyek időpontjában és távjában. A javaslatokban megfogalmazódtak az angol telivér teljesítményvizsgálatának elvei is, különös tekintettel a magasabb szintű szelekciós vizsgálatra. Ezek a versenyek fokozatosan bizonyos tradícióra és tekintélyre is szert tesznek. A 2002-es évben az USA Jockey Clubjának a kiemelt versenyeket tartalmazó ismertetőjében, az ún. International Cataloguing Standards-ban 17 verseny szerepel (3-szor Gd – 1, 3-szor Gd – 3. és 5-ször Listed).

A pálya a Szlovák Köztársaság keletkezésétől kezdve nagy hangsúlyt fektet a nemzetközi lóverseny-integráció elmélyítésére, mivel az ezredfordulón a lóverseny jellemző eleme a világban folyó magas fokú nemzetköziségnek és globalizálódásnak. Úgy gondolom, hogy csak az egészséges konkurrenca közegében biztosított a lóversenyzés minden résztvevőjének előrelépése, akár tulajdonosokról, akár tenyésztőről, tréneréről, lovasokról vagy személyzetről legyen szó. A másik oldalon kiemelten fontos, hogy a hazai tulajdonosokat és tenyésztőket is megfelelő szinten motiváljuk tulajdonosi és tenyésztési prémiumokkal.

A Pozsonyi Lóversenypálya célja a szlovák tulajdonosi bázisának kibővítése és stabilizálása, amely döntő jelentőséggel bír a lóverseny szempontjából. Legalább egy statisztikai adatot megemlítenék, amely jelzi a pénzügyi források megoszlását a nyeremények esetében (ezeket 1999 óta a verseny befejezése utáni három munkanapon belül kifizetjük a tulajdonosoknak). Ez az adat a párizsi székhelyű Nemzetközi Lóversenyszövetség statisztikáiból származik (a Pozsonyi Lóversenypálya 1993 óta rendes tag, példásan fizeti évi hozzájárulását, ami a 2002. évre 5000 Euro). Az európai átlag az éves költségek és a nyeremények viszonylatában egy versenylóra számítva egyharmados. Ez azt jelenti, hogy a ló tulajdonosa a kiadások egy harmadát a nyereményekből fizeti, és két harmadát saját forrásaiból vagy egyéb vállalkozói tevékenységből kell térítenie. A statisztikák alapján a 2000-es szezonban Szlovákiát az európai országok táblázatában 34 %-kal a 9. hely illeti meg 21 megnevezett ország közül, amely Közép-Európában a legjobb mérleg (az első helyet Törökország foglalta el 184 %-kal, a fogadásokból származó kitűnő forgalomnak köszönhetően).

A pálya 1979-től szervezi a Nemzetközi Lóverseny-találkozót. Éppen ebből a rendezvényből nőtt ki a fokozatos újítások és a propozíciók koncepciójának tisztázása, valamint a stabil időpont – június eleje – révén a mai TURF-GALA, amely jelentős helyet vívott ki magának a közép- és kelet-európai országok lóverseny-naptárában. Ez a találkozó már hosszú ideje a különböző országok legjobb versenylovai összemérésének kiemelkedő helyszíne. Hasonlóan jó a Szlovák Derby pozíciója is, amelyre rendszeresen július második felében kerül sor. A szlovák közönség, de a környező országokból érkező látogatók is Szlovákia megalakulásától, 1993-tól kezdődően a fantasztikus lovasok zokéművészetében gyönyörködhetnek, akik a következő kiemelkedő személyiségek voltak: Lester Piggott, John Reid, Cash Asmussen, Michael Roberts, Pat Eddery, Michael Kinane, Kierona Fallon, Dominique Boeuf, Gérald Mossé, Olivier Peslier. A 2002. évben a Szlovák Derby friss győztesének, a német Muskasturm-nak és Lanfranco Dettori győzelmének örülhettünk.

A fent említett világszínvonalú zokék aktív pozsonyi részvételével jelentős mértékben javult a lóversenysport propagálása a tömegkommunikációs eszközökben és az elektronikus sajtóban, de ugyanakkor megnőtt a pozsonyi pálya társadalmi presztízse is. Az év legkiemelkedőbb rendezvényei felett közjogi méltóságok és politikusok, a szlovák kormány tagjai vállalják a védnökséget.

Szervezési modell

A Pozsonyi Lóversenypálya 1993.7.1-től állami vállalat, amely a Tt. 111/1992 sz, az állami vállalatokról szóló törvénye alapján, a későbbi előírások értelmében fejt ki tevékenységét. Alapítója a Szlovák Földművelésügyi Minisztérium. Az állami vállalat igazgatóját a földművelésügyi miniszter nevezi ki pályázat útján és hívja vissza. Az állami vállalat felügyelő bizottsága kontrollálja a pálya tevékenységét, jóváhagyja a koncepciót és egyéb fontos stratégiai ügyekben is dönt. A felügyelő bizottságban többségi szavazattal rendelkezik az alapító, vagyis a Földművelésügyi Minisztérium.

A versenypálya igazgatója együttműködik az igazgató tanácsadó szervével, amelynek tagjai tenyésztők, tulajdonosok és trénerek (10 tag). Ez a tanácsadó testület rendszerint évi két-három alkalommal gyűlik össze.

A Pozsonyi Lóversenypálya (a nemzetközi kapcsolatok szintjén a Turf Direktorium) független vizsgáló intézmény 96 371 000,- Sk könyvelési értékű vagyonnal, 24 alkalmazottal.

A Földművelésügyi Minisztérium alapítólevelének értelmében a pálya Szlovákiában a lóversenyzés kizárólagos szerve, és irányítja a telivérek és ügetőlovak tenyésztését és teljesítmény-vizsgálatait, szervezi a lóversenyeket, valamint képviseli a lóversenysportot bel- és külföldön. Alapvető törvényi szabályozó norma a szlovák lóversenyszabályzat, amelyet Szlovákia Földművelésügyi Minisztériuma hagyott jóvá 1994 márciusában, a későbbi változtatásokkal és kiegészítésekkel együtt. A Legfelsőbb lóverseny szerv az 5 tagból álló Lóversenyzés Felügyelő Bizottság. Tagjait a Földművelésügyi Minisztérium nevezi ki és hívja vissza, szolgálati időszakuk 2 év. A LFB kompetenciájába tartozik többek közt a Pozsonyi Lóversenypálya tevékenységének felügyelete is.

A Lóversenypálya, mint állami vállalat finanszírozása

A Lóversenypálya, mint állami vállalat a földművelésügyi tárca finanszírozásával működik. A mezőgazdasági vállalkozások támogatásának keretein belül, amelyet előzőleg a Pénzügyminisztérium vizsgál meg és lát el megjegyzésekkel. A pozsonyi pálya a 2002-es évre, mint a földművelésügyi tárca társadalmilag jelentős intézménye a Minisztériumtól 20 millió Sk (kb. 450 000 Euro) összeget kap az angol telivér és az ügető teljesítményvizsgálatára. Ezen felül megtéríti a lóversenypálya valós üzemeltetési költségeinek 70 %-át. Nyíltan be kell ismernünk, hogy a Szlovák Köztársaság feltételei között a lóversenysport nem tud létezni az állam tartós támogatása nélkül. Az FM pénzügyi segítsége és a privatizációval szembeni érzékenysége és megfontolt hozzáállása nélkül a pályánk nem érne el olyan sikereket, amelyekkel dicsekedhetünk.

Fogadások

Szlovákia ezen a területen nem építhet olyan lóverseny-hagyományokra, mint a szomszédos Közép-Európai államok. A fogadókat megbízható információkhoz juttató tájékoztató szolgáltatás ellenére a fogadásokból származó forgalom nagyon lassan emelkedik. A teljes forgalom 2001-ben 3 937 131,- Sk volt 241 lefutott versenyen (1 versenyre jutó átlag 16. 337,- Sk). A fix osztalékon kívül (ezeket a pálya osztalékbizottsága állapítja meg), amely a teljes forgalom 40,5 %-át képezi, a pálya rendelkezik a Németországból bérelt modern automatikus totalizátor berendezésekkel is, amely megfelel a nemzetközi előírásoknak. A fogadónak a pálya átlagosan 75 %-ot fizet ki a forgalomból, a fennmaradó nyereségből 22 %-ot a Pénzügyminisztériumba továbbítunk. A fogadás területén fokozatosan meg kell szüntetnünk az elmaradásainkat, folyamatosan javítani kell a látogatók részére történő felvilágosítást (2001-ben az átlagos nézőszám – 2 500 fő egy napon, beleértve a vidéki versenynapokat is), valamint törekedni kell a lóverseny-fogadások országos elterjesztésére.

Marketing, reklám

A pálya vezetősége állandóan figyelemmel kíséri ezt a területet, ahol maximális erőbedobással tevékenykedik. Nagy hangsúlyt fektetünk az ismertető füzet tájékoztató és grafikai színvonalára, amely magas nemzetközi színvonalat ér el. Sikeresen együttműködünk a reklámpartnerekkel, akik szintén hozzájárulnak a lóversenyek társadalmi színvonalának emeléséhez. Jelentős szerepe van a tömegkommunikációs eszközökkel való együttműködésnek is. A szezon alatt kb. 10 – 11 sajtókonferenciát tartunk, 2001-ben csaknem 400 hír és cikk jelent meg a sajtóban, különösen intenzív a szezon két legfontosabb találkozásának - Turf Gala és a Szlovák Derby - propagálása. Jó az együttműködésünk a Szlovák Televízióval is. Például a 2002-es szezonban a TV 2 műsora 5 élő közvetítést sugároz (mindegyiket 60 – 65 perc terjedelemben) – Jarni Cena Klisen, Turf-Gala, Szlovák Derby, Oaks és a Közép-Európai Breeder's Cup, amelyek költségeihez anyagilag is hozzájárulunk. A nevezéseket és az indulóbejelentéseket minden szerdán egész oldalon publikáljuk a népszerű Sport című, 80 000 példányban megjelenő napilapban.

Internetes honlapunkat rendszeresen és naprakészen feltöltjük, a versenyek eredményeit a szlovák televízió és a Markíza kereskedelmi televízió teletextjében is nyilvánosságra hozzuk. Abbéli igyekezetében, hogy folyamatosan propagálja a lóversenysportot és a lovakat, maga a pálya a Szlovák Lovasszövetséggel karöltve kéthavonta megjelenteti a „Lovaglás és lóversenyek” című folyóiratát. Közvetlenül a szezon befejeződése után a pálya 120 perces videokazettán kiadja a szezon legfontosabb eseményeit. 1998-tól kezdve a szezon befejezése után megrendezzük a szlovák Turf gálaestjét, ahol a lóversenyszezon legsikeresebb résztvevői jutalomban részesülnek. A szlovák pálya 2000-ben elnyerte a Sportújságírók klubjától a nívós Štefan Mašlonka-díjat a legjobb minőségű sajtószolgáltatásért.

Lóversenypályák, technikai berendezések

A pozsonyi versenyüzem bizottsága a 2000. évben elvégezte a szlovákiai lóversenypályák kategóriába sorolását. Ennek célja a technikai feltételek javítása a versenyek résztvevői és látogatói számára, a versenyek korrektségének és szabályszerűségének növelése, valamint a lovak és a lovasok biztonságának betartása. Egyszersmind rövid- és hosszútávú tervek születtek a hiányosságok megszüntetésének és körülmények javításának érdekében. A legmagasabb, „A” kategóriába a Pozsonyi Lóversenypálya került, „B” kategóriás lett a Topolčianky Nemzeti Ménes területén található versenypálya (ezt 1981-ben építették 20 ha területen, kerülete 1430, szélessége 15 m), és „C” kategóriás minősítést kapott a Šuranyban található pálya (ami 1968 óta áll rendelkezésre, kerülete 1430 m, szélessége 15-20 m), valamint a szenci pálya (1982 óta üzemel, a pálya kerülete 1400m, szélessége 16-20 m). A „C” kategóriába sorolták a Nový Tekov-i ügetőpályát (kerülete 1100 m, szélessége 12 m).

A pozsonyi pálya és műszaki berendezéseinek jellemzése

A lóversenypályát 1960-ban építették 34 ha területen, síkversenyek, gát és akadályversenyek és ügetőversenyek céljaira. A versenypálya területe jelenleg 28,7 ha

(maga a pálya ebből 15 ha). A síkversenyeket, ügetőversenyeket és gát- és akadályversenyeket jobb kézre futják. Két síkpálya áll rendelkezésre – a külső pálya kerülete 1600 m, szélessége 22 m szélességgel (az ellenkező oldalon 18 m), és a belső pálya kerülete 1515 m, szélessége 18 m. A steeple-chase pálya kerülete 1420 m, szélessége 18 m. A pálya felszíne füves, alatta 30-50 cm feketeföld, amelynek felső rétege tőzeggel kevert. Ez alatt a réteg alatt túlnyomó részben kavics, homok és a cél előtti 100-150 méteren agyag található. A pályán 14 akadály van felállítva, ebből 12 természetes élősvény és két árok. A pálya belsejében homokos tréningpálya épült, kerülete 1350 m, szélessége 3 m.

A versenyek

- A síkversenyekre két pályán kerül sor – a külső és a belső pályán. A belső pályán az alacsonyabb besorolású versenyekre kerül sor (IV. és V. kat.). A távolságokat a belső pályán 1150 m-től 2400 m-ig úgy írták ki, hogy teljesítsék a Lóversenyszabályzat által előírt biztonsági és egyéb feltételeket. A külső (fő) pályán a következő távokat futják: 1000 m, 1200 m, 1600 m, 1700 m, 1800 m, 2000 m, 2400 m, 2800 m.
- A gátversenyekre csak a belső pályán kerül sor, ahol beépítették a forgatható, rögzített ráamákat (tartókat) a gátakadályok számára.
- Az ügető versenyeket a külső pályán futják, nem megfelelő időjárási viszonyok mellett a belső oválison. 1600m – 2800 m közti távolságokra futják őket.
- A steeplechase versenyeket a lovak minőségére és tapasztalatira való tekintettel írják ki. A 4 éves és a kezdő lovak 3200, 3400 és 3600 m távokon kezdenek, ahol a verseny iránya átlósan, kevésbé megerőltető akadályokon át folyik.

A versenypálya

- A fő pálya (külső) egész belső kerületét biztonságos, a nemzetközi követelményeknek megfelelő műanyag korlát védi.
- A pálya külső körülhatárolását fém korlát (gyűrű) biztosítja 140 – 160 cm magasságban (a magasság a talajfelszíntől függ).
- A versenypálya belsejében két kút van, amelyek a pálya egész területén elosztott 74 kivezetővel együtt a versenypálya megfelelő locsolását biztosítja.
- 12 lovat befogadó startboxok állnak rendelkezésre, amelyekhez további két startbox kapcsolható.
- A befutó rögzítését modern, Color Scan „O” Vision OSV PRO DL célkamera szolgálja két színes kivezetéssel.
- 400 méteres szakaszonként az egységenként kivezetőket építettek be.
- A nézők számára 4 fedett és 2 nyitott tribün áll rendelkezésre. A többfunkciós A tribünön 350 ülőhely, büfé, fogadóirodák, WC, testi fogyatékosok részére is elérhető WC várja a látogatókat. A C tribünön 24 négyszemélyes páholy áll a versenyló-tulajdonosok rendelkezésére, 8 páholy hat személyes, ezeket az újságírók, szponzorok és tiszteletbeli vendégek részére létesítették. A tribünök teljes kapacitása 1444 ülőhely.
- A lóversenyek videofelvételét 2 kamera, kapcsolókocsi és vágópult biztosítja, amely a bírói toronyban található. A Versenyintézőség számára még egy kamera áll rendelkezésre, amely szemből veszi fel a versenyeket. A versenyek videofelvételeit archívumba helyezik.
- A lovak és lovasok doppingvizsgálatára külön helyszín van kijelölve.
- A versenyekre érkező lovakat 110 boxban tudják elhelyezni.
- Az ügetőversenyeken az autóstarthoz megfelelő autó is rendelkezésre áll.
- A sajtóközpontban fax, telefonok, fénymásoló, televízió van, a versenyek egyenes közvetítésben kísérhetők figyelemmel.
- A parkolást tágas parkoló szolgálja, kapacitása kb. 400 személygépkocsi és 20 autóbusz.

Beruházások és célok

A lóversenyek jobb minősége és modernizálása céljából 1995-től a következő beruházásokra került sor:

- 1995 – mozgatható műanyag korlát felszerelése a francia Fornells cégtől
- 1995 – a belső síkpálya beindítása az alacsonyabb besorolású versenyek számára, mozgó Gastro étkezési intézmény kiépítése
- 1996 – új, rugalmas alapzatú paddock megépítése

1997 – a mázsza központi rekonstrukciója és bővítése
1998 – a tribün rekonstrukciója – 35 páholy a tulajdonosok és vendégek számára.
1999 – 350 ülőhelyes tribün megépítése a hozzátartozó műszaki és szociális berendezésekkel
2000 – a locsolórendszer tökéletesítése és kiegészítése, új OMEGA célkamera felszerelése színes kimenettel
2001 – jó minőségű istállókomplexum kiépítése – 24 box a német AG Kirst cég kivitelezésében.

A 2005-ig terjedő időszak kiemelt beruházása lesz az új többfunkciós tribün megépítése. Megjegyzem, hogy a Pozsonyi Versenypálya 1989-től ideiglenes üzemeltetésben rendezi lóversenyeit. 1989-ben kellett volna befejezni a tribün építését, ami végül elmaradt. Úgy hiszem, hogy az állami és a szakágazati szervek segítségével 2005-ig megépül az új többfunkciós tribün. A további műszaki és vendéglátást biztosító berendezésekkel együtt előzetesen 1,2 millió Euro költségvetéssel számolunk.

Akkor, ha a lóversenyek rendezése tekintetében az eredeti tervek valósulnának meg, akkor a lovak ismét bal kézre futnának. Ezzel a beruházással Pozsonyban létrejöhetne egy megfelelő, nemzetközi színvonalú lóversenytér.

A telivértenyésztés a Szlovák Köztársaságban

A telivértenyésztést 1990-től a társadalmi és tulajdonjogi viszonyok változása, a bonyolultabb gazdasági klíma, az egykori csehszlovák tenyésztőközpontok (Šamorín, Motešice) fokozatos megszűnése, a tenyésztés részekre esése és külföldi tenyésztők (Güthler Hof, Quo Vadis, Firma Dan és Kobylany) Szlovákiába érkezése határozza meg. A versenylovak fokozatos behozatala külföldről és a versenyek megbízható színvonala és legmagasabb szintű szelekció sokkal nagyobb nyomást gyakorol a szlovák tenyésztőkre, ami a hazai tenyésztés objektív felülvizsgálatát illeti.

Szlovákiában a telivér-tenyésztésben nagy számú mén szerepel, összehasonlítva a tenyésztésre szánt kancák számával (egy ménre kb. 10 kancá jut). Kívánatos lenne a tenyésztésbe állítani külföldről behozott modern, már bizonyított, a világ legjobb vonalaihoz tartozó Group győztes tenyészmeneket. Ugyancsak szükséges a tenyészkanca állomány javítása a pályán már megfelelő versenyteljesítményt nyújtott kancákkal.

A pozsonyi Turf Direktórium mint a Szlovákiában az angol telivér tenyésztésére jogosult szervezet, szorosan együttműködve a Földművelésügyi Minisztérium Szemlebizottságával rendszeresen szervez bemutatókat és a tenyészhelyeket értékeli, kiadja a ménnek fedeztetési engedélyét, módszertani utasításokat ad ki a tenyésztők számára, tanácskozásokat szervez, kiadványokat publikál és kiadja a Méneskönyvet. Az angol telivér szlovákiai méneskönyvét Csehszlovákia kettéválása után 1996 októberében az I.S.B.C. párizsi évi közgyűlésén hagyták jóvá. Ezzel végérvényesen befejeződött a Szlovák Köztársaság integrációja az európai tenyésztői struktúrákba. 2002 júliusában jelent meg a Szlovák Méneskönyv második kötete. A Méneskönyvvezetés munkatársa két évente részt vesz az I.S.B.C. ülésein.

A szlovák FM Szemlebizottsága 2001-ben is megállapította, hogy a legnagyobb tartalékok főleg a takarmányozás terén, a megfelelő legelők hiányában a tenyésztés technológiájában keresendők.

A tenyésztés stabilizációjához és a tenyésztéssel kapcsolatos kiadások részleges fedezéséhez a 1998-tól az állam támogatást nyújt a tenyésztőknek a megszületett csikók után (legfeljebb 20.000,- Sk – kb. 500 EUR) a Szemlebizottság által megállapított kritériumok alapján.

A 90-es évekkel szemben fokozatosan növekedik a magántenyésztők száma, és lassanként a kancák száma is. A fent említett tények ellenére azonban objektíven meg kell mondanom, hogy a szlovák telivértenyésztés produktumai, kis kivételtől eltekintve (Güthler Hof ménes) egyelőre nem képesek konkurrálni az I. kategóriájú, Graded és Listed versenyekben résztvevőkkel.

Az angol telivér tenyésztésének statisztikai adatai – 2001/2000

Tenyézkancák száma: 187/175

Az élve született csikók száma: 77/74

Fedezőmének száma: 198/16

Egy ménre eső kancák száma: 9,8/10,9

A tenyésztők száma: 56/55, ebből magántenyésztő: 49/50

A tenézkancák kor szerinti megosztása:

5 éves korig – 27 – 14,4 %

6-10 év – 79 – 42,2 %

11-15 év – 62 – 33,2 %

15 év felett – 19 – 10,2 %.

A kancák generálhendikek szám szerinti besorolása:

80 kg felett – 7 (3,7 %)

79,5 – 75 kg – 15 (8,0 %)

74,5 – 70 kg – 15 (8,0 %)

69,5 – 65 kg – 21 (11,2 %)

64,5 – 60 kg – 21 (11,2 %)

59,5 – 50 kg – 29 (15,5 %)

50 kg alatt – 12 (6,5 %)

generálhendikek szám nélküli – 67 (38,9 %)

A legnagyobb tenyésztők a kancák száma szerint:

Güthler Hof ménes – Kuchyňa – 15 kanca

Quo Vadis – 13

Kobylany ménes – 11

Firma Dan – 10

Slávia Šurany – 10

A tenyésztők közül a pályákon a Güthler Hof – Kuchyňa ménes éri el a legjobb eredményeket, tulajdonosa a németországi Ernst Bauer, valamint nagyon jó eséllyel indul a jövőt illetően Csomor Rudolf mérnök ménese Kispakán.

A szlovák telivértenyésztésben 2000-ben szereplő fedezőmének közül Group versenyekben érték el sikereket: Global Player, Gold Crest, Goracij, Gouriev, Muscatite, Noble Patriarch, Solarstern és Victory Piper (8), amely a 16 összlétszámú mén közül nagyon jó arány.

A Szlovák Köztársaság 2001. évi statisztikai adatai

Dátum	Helyszín	Verseny- napok száma	Futam- szám	Sík	Gát	Steeple- chase	Ügető	Nyeremény SKK
4. 8.	Bratislava	1	9	5	1	1	2	472 000.-
4. 15.	Bratislava	2	9	6	-	1	2	512 000.-
4. 22.	Bratislava	3	9	5	1	1	2	499 000.-
4. 29.	Bratislava	4	9	6	-	1	2	553 000.-
5. 6.	Šurany	5	9	6	-	1	2	284 000.-
5. 13.	Bratislava	6	8	7	-	-	1	1 075 000.-
5. 20.	Bratislava	7	10	5	1	2	2	1 179 000.-
6. 3.	Bratislava	8	10	10	-	-	-	2 850 000.-
6. 10.	Topoľčianky	9	9	6	-	1	2	336 000.-

6. 17.	Bratislava	10	9	3	-	2	4	421 000.-
6. 24.	Nový Tekov	11	7	-	-	-	7	132 000.-
7. 1.	Bratislava	12	11	9	1	1	-	761 000.-
7. 8.	Bratislava	13	10	-	-	-	10	855 000.-
7. 15.	Topolčianky	14	9	5	1	1	2	339 000.-
7. 22.	Bratislava	15	9	9	-	-	-	2 970 000.-
7. 29.	Nový Tekov	16	7	-	-	-	7	164 000.-
8. 12.	Nový Tekov	17	7	-	-	-	7	159 999.-
8. 19.	Senica	18	8	6	-	2	-	297 000.-
8. 26.	Bratislava	19	8	6	-	-	2	629 000.-
9. 2.	Bratislava	20	8	5	-	1	2	323 000.-
9. 9.	Bratislava	21	10	7	1	-	2	1 154 000.-
9. 16.	Bratislava	22	10	6	-	1	3	1 050 500.-
9. 23.	Topolčianky	23	8	5	-	1	2	368 000.-
9. 30.	Bratislava	24	9	5	1	-	3	523 000.-
10. 7.	Topolčianky	25	8	5	-	1	2	323 000.-
10. 21.	Bratislava	26	10	6	1	1	2	651 500.-
Mindösszesen:			230	133	8	19	70	18 880 999.-

Bratislava: 17

Topolčianky: 4

Nový Tekov: 3

Senica: 1

Šurany: 1

Összesen: 26 versenynap

Versenyllovak száma

Év	Összlétszám	Az összlétszámból			
		A 1/1	A 1/2	O 1/1	Ügető
2001	353	304	1	0	49
2000	350	303	3	1	43
1999	368	328	3	0	37
1998	325	284	1	1	39
1997	310	279	2	0	29
1996	302	265	4	2	31
1995	266	231	3	4	28
1994	229	Ezekben években a besorolás nem történt meg.			25
1993	266				30
1992	270				53

A 1/1: angol telivér, A 1/2: versenyfélvér, O 1/1: méneskönyvből kizárt telivér

Versenyistállók száma

Év	Összlétszám	Galopp	Ügető
2001	114	97	17
2000	107	91	16
1999	115	100	15
1998	111	98	13
1997	102	93	9
1996	95	87	8
1995	101	93	8
1994	80	72	8
1993	92	81	11
1992	65	55	10

Tréner „A”	Tréner „B”	Tréner „C”	Amatőr lovas	Lovastanuló	Zsokéjelöltek	Zsokék
18	12	7	50	7	26	8
Trénerek összesen: 37			Lovasok összesen: 91			
Működési engedéllyel rendelkezők összlétszáma: 128						

Versenyüzem	Verseny- napok száma	Futam- szám	Sík	Gát	Steeple- chase	Ügető
Bratislava	17	158	100	7	12	39
Nový Tekov	3	21	-	-	-	21
Senica	1	8	6	-	2	-
Šurany	1	9	6	-	1	2
Topoľčianky	4	34	21	1	4	8
Összesen	26	230	133	8	19	70

Év	Futamok száma	Indulók száma				Átlag- létszám (futam)	Kifizetett versenydíj SKK
		Szlovákia	Cseh Közt.	Külföld	Mind- összesen		

2001	230	1 267	575	62	1 904	8,3	18 880 999
2000	218	1 112	577	49	1 738	8,0	15 814 000
1999	212	1 222	609	53	1 884	8,9	16 529 200
1998	217	1 182	594	49	1 825	8,4	15 060 979
1997	197	934	630	57	1 621	8,2	14 580 500
1996	206	977	574	70	1 621	7,9	12 384 180
1995	199	872	555	105	1 532	7,7	11 553 500
1994	175	730	650	83	1 463	8,4	10 418 920
1993	217	765	1 020	70	1 854	8,5	10 166 100
1992	311	953	1 734	59	2 746	8,8	9 911 000

2001. évi síkversenyek

Futamok száma		Indulók száma				Átlag- létszám (futam)	Kifizetett versenydíj SKK
		Szlovákia	Cseh Közt.	Külföld	Mind- összesen		
2 éves	18	125	24	-	149	8,3	1 310 000
3 éves	18	93	44	21	158	8,8	5 615 000
3-4 éves	2	9	9	1	19	9,5	380 000
3 éves és id.	82	540	181	13	734	9,0	5 369 000
4 éves és id.	13	48	47	17	112	8,6	2 144 000
Összesen	133	815	305	52	1 172	8,8	14 818 000

2001. évi gátversenyek

Futamok száma		Induló lovak száma			Átlag- létszám (futam)	Kifizetett versenydíj SKK
		Szlovákia	Cseh Közt.	Mind- összesen		
3-éves	-	-	-	-	-	-
3 éves és idősebb	-	-	-	-	-	-

4 éves és idősebb	8	40	36	76	9,5	384 000
Összesen	8	40	36	76	9,5	384 000

2001. évi akadályversenyek

Futamok száma		Induló lovak száma				Átlag- létszám (futam)	Kifizetett versenydíj SKK
		Szlovákia	Cseh Közt.	Külföld	Mind- összesen		
4 éves	3	10	11	-	21	7,0	145 000
4 éves és idősebb	6	24	17	-	41	6,8	287 500
5 éves és idősebb	10	32	38	1	71	7,1	677 500
6 éves és idősebb	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	19	66	66	1	133	7,0	1 110 000

2001. évi ügetőversenyek

Futamok száma		Kifizetett versenydíjak SKK
2 éves	6	202 000
3 éves	3	144 000
3 éves és idősebb	58	1 702 999
4 éves	2	380 000
4 éves és idősebb	1	140 000
Mindösszesen	70	2 568 999

Induló lovak létszáma 2001-ben

	Szlovákia	Cseh. Közt.	Külföld	Mindösszesen
Sík	222	115	38	375
Gát	23	31	-	54
Steeplechase	27	44	1	72
Ügető	45	61	7	113
Mindösszesen	317	251	46	614

2001. évi versenydíj összege

	Kifizetett versenydíjak SKK				Tenyésztési prémium	Tulajdonosi prémium
	Szlovákia	Cseh Közt.	Külföld	Mind-összesen		
Sík	6 938 790	4 497 910	3 381 300	14 818 000	300 450	745 000
Gát	149 700	234 300	-	384 000	-	-
Steeplechase	447 500	650 000	12 500	1 110 000	-	-
Ügető	1 357 709	934 890	276 400	2 568 999	-	30 000
Mindösszesen	8 893 699	6 317 100	3 670 200	18 880 999	300 450	775 000

A 2001-ben regisztrált versenylovak adatai

	Regisztrált lovak száma	Nem indult lovak száma	Indult lovak száma	Az indult lovak száma az alábbi nyereségösszegek szerint		
				0 SKK	10 000 SKK-ig	10 000 SKK felett
Angol telivér	304	62 (20,4 %)	242 (79,6 %)	52	65	125
Ügető	49	4 (8,2 %)	45 (91,8 %)	9	14	22
Mindösszesen	353	66 (18,7 %)	287 (81,3 %)	61	79	147

Hesp József
MAGYARORSZÁG

Százhetvenöt év

Idén 175 éves a magyar lóversenyzés. Az egy és háromnegyed évszázados, eredményekben gazdag, sokszor küzdelmes korszakról könnyebb könyvet írni, mint tömören, néhány oldalon megemlékezni. Több változatát ismerjük a sokat emlegetett, már közhelynek tűnő mondásnak, mely szerint csak annak van jövője, aki a múltat ismeri. Ha valakinek, akkor nekünk ismernünk kell. Kötelességünk fejet hajtani az elődök életműve előtt. Tiszteletből, és azért, hogy tanulva tőlük, a nehéz években bizonyított életerejükből,

megújulási készségükből merítve, legyen tartásunk, legyen erőnk megoldani az előttünk álló feladatokat.

Már több jó tollú, neves író, elsőként Lovik Károly vállalkozott a lósport történetének megírására. Minden esetben különválasztották a galoppot és az ügetőt. Tény, hogy szinte megszakítás nélkül, mikor élesebben, mikor kevésbé, oktalan, szított rivalizálás folyt a két lófajta hívei között. Önállóan éltek életüket az államosításig. Sorsuk azóta egy irányítás, egy vezetés alatt közös. A privatizáció után többen hangosan követelték, hogy válasszák őket külön. Mintha ettől egy csapásra megoldódnának a problémák, láthatóvá válna a jövő.

Ha a 175 éves magyar lóversenyzésről beszélünk, a többség a galoppra gondol, hiszen 1827-ben Széchenyi és társai érdemeinek köszönhetően a telivérek kipróbálása kezdődött meg. Tekintsük a jubileumot a galopp és az ügető közös ünnepének. A külső körülmények, az infláció, a gazdasági válság, a második világháború pusztítása, a lóanyag szinte teljes megsemmisülése, az ellenséges, mindkettőt úri passzióknak tekintő politika, majd a felkészületlenül ért privatizáció egyformán sújtotta őket. Kilábalnak minden bajból, mindent túléltek. A nehéz korszakokat mindig fellendülés követte, a tenyésztés mélypontját, a gyenge évjáratokat szinte átmenet nélkül fellendülés, olyan nagyságok, mint Roppant és Imi, a szenzációs 1960. évi ellési szezon két fénylő csillaga Imperiál és az ügető Kabala.

A mai értelemben vett lóverseny a társadalom, a gazdaság bizonyos fejlettségi fokán alakulhatott ki. Széchenyinek angliai tanulmányútján három dolog tetszett: az alkotmány, a gépipar és a lóverseny. Utóbbi bevezetését nem a gazdagok öncélú szórakoztatásának céljából szorgalmazta, hanem azért, hogy a pályán gyorsnak, kitartónak, szilárd szervezetűnek bizonyuló egyedekkel az országos lótenyésztést javítsa. A szintén korát és osztályát megelőzve gondolkodó Hunyady József ürményi birtokán 1814-től vizsgáztatta lovait egy angol mérföldön, kimázsált teher alatt, a lefutási időt mérve. „Ezt azon célból teszi, hogy általa a hazai lótenyésztést tökéletesítse.”

Széchenyi már 1822-ben beadta kérvényét a császári kancelláriához „a lóversenyek leendő meghonosítása iránt”. Az adminisztráció a tömegek hazafias megmozdulásától tartva öt évig húzta halasztotta a dolgot. Először 1826-ban a Bécshez közeli, biztonságosabbnak vélt Pozsonyban engedélyezték a futtatást. Végre a legfelső helyen is megunva a huzavonát, Széchenyi és társai követelésére a Versenyző Választottság 1827. június 6-án az „Üllői úti kapun kívül”, az Üllői út és a Soroksári út közötti legelőn, közelebbről a kispesti Határ úttól északra megtarthatta az első pesti versenynapot. Időben előre ugorva, az említett egyesületből többszöri névváltoztatás után a Pesti Lovaregylet közgyűlése 1882-ben mondja ki, hogy Magyar Lovaregylet néven újjáalakul. Így jobban kifejezi az egyesület szellemét, célkitűzéseit.

A díjakat „hazafiúi” lelkesedéssel adják össze. Az adományozók, mai szóval szponzorok között a főúri, nemesi családok nevei találhatók, de Pest város polgársága sem maradt ki, a patrícusoktól kezdve a kereskedők, iparosok, egyéb „burgerek” évi 5-10 forintos felajánlásáig. A kezdeti, hősi korszakban alapították a ma is programon szereplő Batthyány-Hunyady Díjat és a Nemzeti Díjat. Széchenyi felhívására „főrangú asszonyaink és kisasszonyaink” adták össze a Dáma Díjat, a későbbi Asszonyságok Díját, 1948-ban futhatták utoljára az úrlovasok legrangosabb versenyeként.

A szabadságharc után versenyzésünk alig fejlődik, inkább stagnál. Az 1850-es évekből a Kisbéri ménés alapítását érdemes kiemelni. A korszak egyik vezéralakja Bérczy Károly, Széchenyi „titoknoka”, bizalmasa még a reformkorból. Szerkesztette a hivatalos közlönyt, a Gyepkönyvet és a Vadász és Versenylapokat, méneskönyvet adott ki. Sokat köszönhetünk az angol nyelvtanárként hozzánk érkezett, mellesleg lótudós Francis Cavalieronak. Tanácsaival, angliai helyi ismereteivel sokat segített a magyar tenyésztőknek, különösen importjaival tett sokat telivértenyésztésünk érdekében. Két behozatalát feltétlenül említsük meg: a kiválóan örökítő Buccaneert és Kincsem anyai nagyanyját Mermaidet. A tanár úr, amikor felkérték, a hendikepperi teendőket is ellátta.

A pesti pályán 1863-ban jelent meg az első bukméker. A totalizátórt majd nyolc évvel később vezetik be. A 60-as évek végén szoros kapcsolat alakult ki az Osztrák Jockey Clubbal. A Lovaregylettel összedolgozva több mint ötven éven át együtt irányítják a

monarchia hatalmas méretű versenysportját. Megállapodnak, hogy a közös Derbyt Bécs, a Kanca díjat és a St.Legert Pest rendezi, közös versenyszabályt alkotnak.

Az első világháborúig tartó évtizedeket a magyar galoppversenyzés aranykorának tartjuk. 1876-ban a Kisbéri ménes neveltje, a Buccaneer - Mineral származású pej mén Epsomban Derbyt nyer. Akkor még névtelen, a Kisbér nevet nagy győzelme után kapta. 1876-tól 1879-ig tart Kincsem utolérhetetlen 54-szeres diadalmenete. Családja ma is virágzik, de nem nálunk, hanem külföldön. Oroszországban a legerterjedtebb. Ott jobban megbecsülik. A század végén ma is jelentős versenyeket alapítanak, Király díj néven a Millenniumi Díjat, a Szent István Díjat, a Lovaregyleti Díjat. Osztrák-magyar lovak 1875 és az első világháború között 11-szer nyerik a Großer Preis von Badent, 13-szor az Union Rennent, 16-szor a Deutsches Derbyt.

Nagyjelentőségű, napjainkig kiható esemény, amikor a Magyar Lovaregylet 1890-ben Batthyány Elemér javaslatára központi idomítótelep céljára megvásárolta a 2800 hold terjedelmű Alag pusztát. Néhány év alatt kiépült a joggal magyar Newmarketnek nevezett tréningcentrum, amelyhez szépségben és jelentőségben a kontinensen csak Chantilly és Hoppegarten mérhető. Az öntözött munkapályák mellett megépítik a mai versenypályát, amelyet használatra átadnak az Úrlovasok Szövetségének. Alag, amikor Pesten nem lehetett futni, mert a Városligeti pályát felszántották, és az új még nem készült el, vagy azért, mert 1944-ben lebombázták, kényszerből hajlékot adott a versenyeknek. Így van ma is, harmadik éve futnak Alagon, ismertek a versenytér hiányosságai. Nem a futópályával van gond és a cél előtti emelkedővel, hanem a nézőtér lenne kényelmesebb, az igényeket kielégítő. A lényeg, hogy az átmeneti időszakban folyamatos a versenyzés. Gondoljunk hálával Batthyány Elemérre, maradandó alkotására.

Elsősorban a belföldi lovasképzés előmozdítására Pejacsevich Albert ötletére 1912-ben megalakult a Pestvidéki Versenyegylet. A káposztásmegyeri pálya a váci vasút baloldalán – a II. helyi tribün ma is látható – már a nyitónapon csatát nyert. A „pestvidékiek” fő feladatuknak a lovasnevelést, az ugrósport felvirágoztatását és az úrlovasok szerepeltetését tekintették. A versenyeket a környező kerületekből sokezeren látogatták. Megyer, az elismeréssel emlegetett „lovasakadémia” ontotta a jobbnál jobb zsokékat. Hatása 45 után is sokáig érezhető volt. Az átmentett megyeri szellemből még Alafi Péter, Kállai Pál, Farkas Tibor, Varga Ferenc, Fejes Lajos, Tandari János és társaik is profitálhattak.

1925. május 9-én nyitották meg a méreteiben impozáns, a lókipróbálást nagyszerűen szolgáló kőbányai pályát, a Kincsem Parkot. Sokáig Európa legszebb versenyterének tartották. A biztató kezdet után a gazdasági világválság érezte hatását, az alapokat azonban nem rengette meg. Átmenetileg csökkent a tulajdonosok, a lovak száma, kevesebb futamot rendeztek. A 30-as évek közepére rendbe jöttek a dolgok, a fejlődés minden téren érezhető. Tömegek látogatták a versenyeket, évről évre emelkedett a forgalom. A 40-es évek elején mindenki megtalálta a számítását, a tenyésztők, a futtatók, a szakmabeliek. Keszthelyi István például egyetlen egyetlen győzelem utáni zsokészázalakából házat vásárolt.

A korszak legeredményesebb tenyésztői és futtatói: Dreher Jenő, Horthy Jenő, Festetics herceg, gróf Wenckheim, a Springerék Lesvári ménese, a Halász Béla vezette Dióspusztai ménes, az Ászári ménes. A Magyar Lovaregylet nagyalági ménesében helyezte el kancáit a tenyésztés előmozdításáért sikeresen ügyködő Kilences Bizottmány. Az idomárgárdából említsük Csernovits Arzént, Hesp Józsefet, Hitch Györgyöt, Issekutz Gyulát, Kaposi Józsefet, Mravik Pált, Pejacsevich Albertet és Szigeti Nándort. A trenírozás nagytekintélyű szakértőjének számított Horthy Jenő és Jeszenszky Elemér. A lovasgárda soha nem állt olyan magas szinten, mint akkor. Schejbál József, Esch Győző, Gutai János és Klimscha Albert emelkednek ki. Még a második vonal tudása is európai nívóval mérhető.

Az újabb aranykor csak néhány évig, 1944 végéig tarthatott. A bombázások, Budapest ostroma után minden romokban hevert. Telivér csak véletlenül maradt az országban. Halász Béla vezetésével rohamléptekkel indult az újjáépítés. Betemették a bombatölcsérek, a II. emelet kivételével rendbe hozták a tribünt, a porig égett totalizátor épületeket az alaptól kellett felépíteni, az istállókat fokozatosan tették használhatóvá. Lakó egyelőre amúgy is alig akadt. Lelkes lófelkutatók járták az országot, hogy legyen mivel újra kezdeni.

Az 1946. július 7-i kapunyitó a galopp második születésnapja. A lóanyag nagyon vegyes. A tíz futamból sokáig csak háromban futottak telivérek, a többi mezőnye sokszor kocsból, eke elől kifogott félvérekből, ismeretlen származásúakból tevődött össze. Dr.Hesp Edvin versenytitkár a kislétszámú, megváltozott összetételű, heterogén lóanyaghoz, a szegénységből adódó feltételekhez igazodva új kipróbálási rendszert dolgozott ki. Kényszerből változtatni kellett a nagyversenyek kialakult menetén. Alapját képezve a kibontakozásnak a régi dolgozóknak köszönhetően, az idomároktól a lovászokig, a karbantartó szakmunkásokig sokminden megmaradt a régi versenyüzemből. A rend, a fegyelem, a hivatástudat, a szakszerűen végzett munka szeretete.

Angol, ír, francia importokkal sikerült a kiesett évjáratokat pótolni. A csehszlovák kezdeményezésre összehívott közép-európai találkozón 1949-ben Prágában újjáépült versenyzésünk első nagy nemzetközi sikereként a Kupát Lubica nyerte. Tenyésztési és versenyzési szakembereink szinte a semmiből az ötvenes évek közepére Roppantot, Imit produkáltak. Számszerűleg és minőségileg is növekedett a tenyészanyag. Sorra alakultak az új ménesek: Kerteskő, Apátipusztá, Nyeszkenye, Remeteség, Szenttamás. A hatvanas évektől a termelőszövetkezetek is bekapcsolódtak: az orosházi Új Élet, a tóki Egyetértés, a cecei Béke, a székkutasi Új Élet. Laky Ferenc főállattenyésztő szaktudásának és érzékének köszönhetően jobbnál jobb lovakat sikerült úgy nyugatról, mint keletről behozni.

A Kisbéri ménesben tenyésztett Imperiál a század magyar lova. Pályafutása diadalút, ünnepszamba ment minden fellépése. Még az USA-ban is hirdette, hogy tenyésztésünk milyen magas szintre emelkedett. Hatvan év után telivéreink egyenrangúak a németekkel.

1972. január 1-én a megváltozott közgazdasági szemlélet idején a gazdasági társulásoknak példát mutatva hat nagyüzem összefogásával megalakult a Magyar Lóverseny Vállalat. Hamarosan bebizonyosodott, hogy az új konstrukció több lehetőséget nyújt. Csinosították a nézőteret, áttértek a boxos indításra, az ügető startautót kapott szociális beruházások történtek. Fokozatosan bevezették a versenydíjak kifizetését és a nemzetközi tenyésztési és versenyzési konferenciákon tevékenyen résztvett a versenyüzem.

A jelenlegi versenyszervező, a Nemzeti Lóverseny Kft. legfontosabb vívmánya, hogy bevezette a modern totalizátort, meggyorsult a versenyek lebonyolítása, lehetővé vált a pályán kívüli fogadás. A versenyek élőben közvetítéséért sok fejlettebb ország irigyelhet minket. Fogadási szempontból két fontos újítás: az egy befutó bevezetése, és az alaptétek emelése, amely a forgalmat várakozáson felül növelte. A legújabb korszak kiemelkedő versenyzői a jelentős nemzetközi találkozókra kitűnt, a Kentaurus Farm bordó, zöld ujjas színeit viselő Ryan's Gift, Montauciel, Jolly Groom, Jeremy, az utóbbi évek legjobb lova az Esde Bt. kimagasló képességű sárga ménje Gazduram volt. A V.I.P. istálló March Groomját a hazai közönség a Millenniumi Díjban láthatta. A Magyar Lovaregylet és magántenyésztők importjainak köszönhetően az utolsó tíz évben a legdivatosabb, legmenőbb ménvonalak képviselői kerültek a telivér tenyésztésbe.

Hazánkban először 1857-ben Törökszentmiklóson próbálkoztak ügetőversenyzéssel. Több helyi jelentőségű kezdeményezés után 1877-ben alakult meg a hosszú nevű „Lótenyésztés Emelésére Alakult Részvénytársaság”. Pulay Kornél az ügy lelkes harcosa fáradhatatlan buzgalommal népszerűsítette az ügetőt. Budapesten először a Városliget útjain versenyeztek. Állami támogatás nélkül, saját erejükre támaszkodva állandó pályát 1883.május 13-ra tudtak biztosítani a Kerepesi úton a mai Nemzeti Lovarda területén. A pálya kerülete a helyszűke miatt csak 750 méter. Ne gondoljuk kezdetlegesnek, az akkori követelményeknek megfelelően kiállta a nemzetközi összehasonlítást. Elég csak arra gondolni, hogy a kanyarokat 12-15 fokban megemelték. Évre rá 1884-re kiírták az első Magyar Ügetőderbyt. Annak ellenére, hogy a krónikás néhány év múlva már nemzetközi sikerekről számol be, a földművelésügyi kormányzat az ügetőt továbbra is mostohagyerekként kezeli. Kozma Ferenc az országos lótenyésztés felelőse a telivért pártfogolta, az ügetőlovat ismert jó tulajdonságai ellenére nem tartotta alkalmasnak az ország lótenyésztésének javítására. A hivatalbeli utódok sem változtattak az állásponton, a tenyésztést azzal magyarázták segíteni, hogy kizárták a külföldi lovakat. Rosszabbat ennél nem is tehettek volna. Mennyire különbözött az osztrák politika. Bécsben a magyarokat minden megkülönböztetés nélkül starthoz engedték. A magára hagyott, még gyermekkorát élő ügető feladva a harcot, 1892-től csak országúti távhajtásokat rendezett.

Az ügetősök nem ismerve lehetetlent, létrehozták a Budapesti Ügetőverseny Egyesületet, és 1905-ben megnyitották az újjáépített, korábban kiállításokra, bemutatókra használt Erzsébet királyné úti pályát. Menyhért Ferenc meséli, hogy a pálya a megszólalásig hasonlított a ma is üzemelő Bécs melletti Badenben lévő ügetőre. Az Egyesület már az első években kiírta a máig sport-és tenyészértéket képviselő Nemzeti Díjat és a Hungária Díjat.

Hazánkba Bécsen keresztül jutott el az ügető. Sok szakmai kifejezés, egyik-másik máig divatos, ezért németből lefordított, vagy átferdített. A külföldiek, elsősorban osztrák, amerikai és olasz hajtók nyomasztó fölénye volt jellemző, mondhatjuk, ez talán természetes, hiszen a mieinknek a szakmát valakitől meg kellett tanulni. Ha a galoppon Bontát és Janekot tartjuk a magyarok közül úttörőnek, az ügetőn Novák Györgyöt, aki 1917-ben kerül először a hajtóstatistika élére. Sampionátusa nem véletlen, mert közvetlenül utána megismétli.

Tenyésztőink nemzetközi szinten is kiváló ügetőket állítottak elő. Máig büszkeség Sennyey Géza tenyésztése, az 1915-ben született Baka. Európarekorder, Hamburgban a német nagydíj nyerője. Vesztes háború után, az infláció éveiben az ügető ismét a létért küzd, ugyanakkor ezzel éles ellentmondásban a tenyésztés Európa élvonalába kerül. Első, Allegro nemzetközi győzelmei, Babám kanca Európa-rekordja, Darling II. kétéves Európa-rekordja magáért beszél. Elly az első 1:20 alatti magyar ügető, az 1934-ben beállított 1:19.6 rekordja egyúttal szintén európai kancarekord is volt. Ebben a korban még az olaszországi sikerek sem különösebben feltűnőek. A nehéz anyagi körülmények ellenére a vidéki versenyélet is fejlődött.

1931-ben közölték az Egyesülettel, hogy az Erzsébet királyné úti pályát át kell adni a MÁV-nak. A Kerepesi úti telek megszerzése ügyében folytatott tárgyalások viszont eredményre vezettek. Súlyos, mondhatni uzsoraárat szabtak meg, mert kikötötték, hogy cserébe a IX. kerületben lóvásártelepet, a Tattersallba fedeles lovardát kell építeni. Miután mindez megtörtént, tehetik meg az első kapavágást. Voltak, és talán éppen a reálsan gondolkodók, akik állították, hogy mindez lehetetlen. Szerencsére tévedtek, csoda történt. Zseniális pénzügyi tranzakciókkal, szigorú takarékosági intézkedésekkel, díjcsökkentéssel, mindenki tehervállalásával előteremtették a pénzt. Azóta elhunyt öreg lovászok mesélték, hogy még néhány pengős fizetésükből is levontak az építkezésre. Győzött az élniakarás, felépült az európai viszonylatban is modern ügetőpálya. Az esti világításnak egyenesen csodájára jártak.

1933. augusztus 31. Hangyabolyra emlékeztető nézőtér, egy tűt sem lehetett volna leejteni. Az első futamot Gondolat II. nyerte, a hajtó Kovács II.. Bécs tekintettel a régi sportbarátságra legjobb lovait és hajtóit küldte le.

A fejlődés töretlen, a világítás lehetővé teszi az esti versenyeket, a szezont kiterjesztik egész évre. A díjkeret emelésének jótékony hatására nőtt a kis istállók száma, emelkedett a lólétszám. Ugyanaz a felfelé ívelés tapasztalható, mint a galoppon.

A korszak nagy tenyésztői: Pusztaberényi ménes (Gárdonyi Pál), Gyarmati ménes (Sümege Hugó), Körmendi ménes (Kirnbauer Hugó), Orosz Sándor, Pekáry István, Szaláchy Béla, Szegedy Antal. Mindenkit, aki megérdemelné, e helyen lehetetlen felsorolni. Ebben a korban divat volt, hogy a nagy ménesek otthon házi idomárt foglalkoztattak, aki a csikókat betörte, előkészítette, és a tréningbe felküldött újoncok egy-két gyorsmunka után startolhattak. Voltak tenyésztő birtokosok, akik nem engedhettek meg maguknak házi idomárt, ezért nyers lovaikat saját maguk készítették fel. Utolsó élő képviselőjük a kilencvenet meghaladó Dr.Csapó György, aki mindent tud, amit ügetőről tudni lehet. Óriási gyakorlati tapasztalatait jól hasznosította az Állattenyésztési Kutatóintézetben, a versenyintézőségben.

A hajtók közül ebben a korszakban Feiser Sándor, Kovács János II., Zwilling József, Marschall József és Jónás Lajos nyerte a legtöbbet.

1945. augusztus 26-án még alig volt közlekedés, alig akadt jármű, de az ügetőt már megnyitották. Az újjáépítők hősi eposzt írtak, az ügető történelme során megnyerte sokadik csatáját. Legfontosabb versenytechnikai újításként említsük meg, hogy a Derbyt 1946-tól

háromévesek futják. Romániából hoztak lovakat, Dániából, ahol takarmányhiány miatt éppen olcsón lehetett versenylóhoz jutni.

Napjainkig kiható jelentőséggel bírt az amerikai import. Utólag visszagondolva hihetetlennek tűnik, miként tudott Bródy János elnök a legjobb amerikai vonalából vásárolni, illetve azokból, amelyek a következő években, évtizedekben a világ ügetőtenyésztésében meghatározó szerepet játszottak. A Bródy korszakhoz tartozik, hogy egyesületi ménesnek megvásárolták Pusztaberényt.

1949 végén feloszlatták a MŰE-t, megkezdődött a Lósport Vállalat korszaka. Pusztaberény mellett két új ménesben, Rádiházán és Somogyárdon kezdődött meg a tenyésztői munka. 1962-ben a lótenyésztés átszervezésekor a költségvetési intézményként működő méneseket egy-egy állami gazdasághoz csatolták. A nagymúltú Pusztaberény állományát Mezőhegyesre költöztették. Meghatározták, hogy a három ménesben hatvan-hatvan anyakanca lehet. A létszámra azonos ménesek között egészséges, kiegyenlített versengés indult meg. Mindegyiknek voltak jobb, és gyengébb évei, hosszabb távon egyikük sem került az élre. Az ügetőversenyzés népszerűsödésével új színfoltként jelent meg a két új termelőszövetkezeti ménes Babócsa és Orosháza, melyek eredményeikkel méltó ellenfelekké váltak.

Ami a színvonalat illeti, a tenyésztés az ügetőn ugyanakkor volt a mélyponton, mint a galoppon. A fordulópontot az 1960. évi K betűs évjárat jelentette. A 60-as években a Bécsbe eladott, illetve bérbe adott lovak ott is a legjobbak közé tartoztak. Díszes Svédországba kerülve ért el eredményeket. Super Hanover és Tibi Straubingban német kétévesek ellen megállták a helyüket. Akkoriban a hazai eredmények nem maradtak el, azután történt, hogy a nyugatiak megugrottak, mi helyben maradtunk, illetve alig fejlődünk.

A korszak sokoldalú kiemelkedő személyisége, az ügető „pápa” – dr. Vecseklőy József, aki eredményes amatőr-hajtó volt, majd a versenyintézőségi toronyból éberen örködött a versenyek tisztasága felett. Legnagyobb érdeme irodalmi munkássága, többkötetes munkája, „A Magyar ügető” alapmű minden szakmabeli és minden érdeklődő részére.

A 90-es években a szakmai egyesületek javaslatára több versenytechnikai újítás került bevezetésre. A Derby, a Négyévesek Nagydíja távját lerövidítették, megváltoztatták időpontjukat, új nagyversenyeket vezettek be, például az addig nélkülözött Kanca Díjat. Átdolgozták a versenyszabályt, a legfontosabb lépés mégis a fejlődés gátjának bizonyuló időalapon történő hendikeprendszer és az osztályba sorolás megszüntetése volt. Az ügető versenytechnikája állandóan, dinamikusan változik, jelenleg az életnyeremény fokozatos bevezetése a külföldhöz való felzárkózást célozza. 1990 óta a magyar ügető óriási utat tett meg, a mai rekordok, az egyes futamok lefutási idői egy-két évtizeddel ezelőtt álomhatárnak tűntek. Az utóbbi évek kiemelkedő ügetői - a teljesség igénye nélkül - a nagyszerű kancák Rothschild Höjgard, Virágos és Zala Szépe, a kitűnő Detroit és a magyar és pályarekordot futott Butterfly (14.3).

A Magyar Lovaregylet, az Ügető Tenyésztők Országos Egyesülete és magántenyésztők az utóbbi évtizedben a világ legjobb apaménjeinek fiait állították tenyésztésbe, a teljesítmények folyamatosan javulnak, az állomány genetikai értéke pedig a jövő fejlődésének az alapja.

Végezetül megállapíthatjuk, hogy Bob Do It németországi győzelme, Butterfly mesés pályarekordja jelzi, hogy közelítjük a nyugati színvonalat. Telivéreink Németországban, Ausztriában sikeresek, hetven év után ismét hoztak német lovat a Magyar Derbyre, tenyésztésünkben a legjobb vonalak vannak képviselve. Nagy feladatok várnak a tenyésztés és versenyzés művelőire, a közelgő európai csatlakozás megkívánja, hogy a magyar versenyló-tenyésztés és a futtatás a korábbi sikeres időszakok szintjére fejlődjön.

Magyar Lovaregylet

A hazai lóversenyzés helyzetének elemzése

Jelenleg a hazai lóversenyzés válaszüton van. Magyarország még bekerülhet a bevétel generáló képesség növelése révén a jelentősebb lóversenyzéssel rendelkező országok közé, vagy tudomásul kell venni, hogy a fogadási piac tartósan szerény szinten marad. Ez utóbbi esetben a hazai lóversenykultúra leépülésével, további vagyonszereléssel, negatív költségvetési hatásokkal, valamint a jelenleg is érzékelhető válságjelek és feszültségek erősödésével kell számolni.

A Magyar Lovaregyletet a lóversenykultúra és a versenysport jövője iránt érzett aggodalma és felelősségérzete arra készítette, hogy az ágazat válságának kezelése céljából részletes elemzést készítsen. Az alábbi tanulmány, amely az ágazatra vonatkozó helyzetelemzést és értékelést tartalmaz – külföldi tapasztalatokra építve – olyan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a döntéshozók számára, amelyek integráltan jelenítik meg a hagyományörzési, kulturális és pénzügyi szempontokat, hogy az ajánlott intézkedések mind a költségvetés, mind a politika, mind a lóversenyágazat különböző szereplői számára elfogadhatóak legyenek.

I. Előzmények

A magyar lóversenyzés 175 éves múltira tekint vissza. Magyarországon a kulturális, természeti és klimatikus adottságok kiválóak a versenyloftenyésztés szempontjából. A II. Világháborúig terjedő időszakban a hazai tenyésztés és versenyzés magas szintű volt. Hazánkban kiemelkedő képességű lovak születtek. Az angol telivér és az ügető eredmények nemzetközi szinten is egyértelműen bizonyították ezt. A hazai lovak keresettek voltak és számos versenyt nyertek külföldön is. A fejlődést a háború megszakította, a veszteségek oly mértékűek voltak, hogy a lóversenyzést az alapjaitól kellett újraindítani. Az államosítást közvetlenül követő időszakban erre kedvezőek voltak a feltételek. Az 1960-as évek elejéig a rendszer viszonylag jól működött, mivel átlátható méretű ménes gazdaságokban hozzáértő, kitűnő szakemberek tevékenykedtek. Ekkor a vezetők és az alkalmazottak szinte kivétel nélkül, még a régi háború előtti iskolának voltak a képviselői. Ténykedésüket szigorúan a szakma szabályai szerint végezték és azt szolgálatnak fogták fel.

A nyugat-európaival számos hasonlóságot mutató fejlődés azonban az 1960-as években más irányt vett. Amikor a versenyloftenyésztő méneseket a közeli állami gazdaságokhoz csatolták egy sajátos szocialista tenyésztési, versenyzési vertikum jött létre, melynek ellentmondásokat hordozó jellemzői a következők voltak:

- A tenyésztés állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben folyt, ugyanezek a szereplők voltak a lovak tulajdonosai és futtatói is.
- Létrejött egy sokfunkciójú képződmény, a Magyar Lóverseny Közös Vállalat (MLV), amely a mezőgazdasági szervezetek tulajdonában volt.
- Az MLV volt felelős a futtatott lovak tréningezéséért, beleértve a lovak teljes ellátását és az idomári tevékenységet is. Az idomárok az MLV alkalmazottai voltak. Ugyanakkor az MLV végezte a versenyszervezést (szabályrendszerek megalkotása, versenynaptár), rendezte a versenyeket (tartotta karban a pályákat, szolgálta ki a közönséget), ellenőriztette a versenyek tisztaságát, szervezte a fogadást.

A szocialista versenyszervezés zárttá vált, hiányzott a valós megmértetés. Az épített infrastruktúra leamortizálódott, a fogadási formákban és technikákban fejlesztés 40 éven át nem valósult meg.

A rendszerváltozás a lóversenyzésre nagy hatással volt. Az 1990-es évek elejétől a tulajdonszerkezetben mélyreható változások zajlottak le. A versenylovak döntő többsége magántulajdonba került. A korábbi tsz tulajdonban lévő ménesek teljesen felszámolták tevékenységüket, az állami gazdasági tulajdonban lévő ménesek pedig jelentősen

csökkentették létszámukat. A 2000. évi adatok alapján az ügető és angol telivér tenyésztésanyag kevesebb, mint 25%-a van állami tulajdonban. A versenylófuttatás területén az állami tulajdon mértéke az ügető esetében 5 %, míg a galopp esetében 20%.

A versenylóállomány privatizációja nem volt ellentmondásokról mentes. A tenyésztők és futtatók között olyanok is megjelentek, akik nem rendelkeztek megfelelő szakmai ismeretekkel. Másfelől számos olyan szereplő léphetett színre, aki időt, pénzt és energiát nem kímélve, megfelelő szaktudással és felelősségérzettel vesz részt a versenylótenyésztésben és futtatásban. Ebben a körben egyéni gazdálkodók, iparosok, ügyvédek, orvosok, közgazdászok egyaránt megtalálhatók. Napjainkban ez a 3-400 versenylótulajdonos és tenyésztő jelenti a fajták megőrzésének biztos pilléreit - jórészt az ő tevékenységüknek köszönhető, hogy az angol telivér és ügető állomány a kedvezőtlen pénzügyi feltételek ellenére a mai napig létezik és fejlődik, miközben a néhány még működő „állami ménes” mint Kerteskői ménes (Bábolna Rt.), Diópusztai ménes (Bábolna Nemzeti Ménes Kft.), Szenttamási ménes (Törökszentmiklósi Rt.), Mezőhegyesi ménes (Mezőhegyesi Ménesbirtok Rt.), Somogyvárdi ménes (ORFK Lovasbázis Somogyvárd) szerepe jelentősen leértékelődött.

A tenyésztés átalakulásával párhuzamosan a verseny- és fogadásszervezői vertikum is átszerveződött a rendszerváltozást követően. A hazai lóversenyvertikumban jelenleg két állami tulajdonú társaság játszik meghatározó szerepet.

A Nemzeti Lóverseny Kft. (NL Kft.) a korábbi Magyar Lóverseny Közös Vállalat utódjaként annak átalakulásával 1991. július 3-án jött létre, az ÁVÜ, valamint nyolc mezőgazdasági profilú gazdálkodó szervezet mint alapítók részvételével. A társaság feladatkörébe tartozik a lóversenyek szervezése és rendezése, valamint a tulajdonában álló budapesti versenypálya (Kincsem Park) és a dunakeszi (alagi) tréningtelep fenntartása és üzemeltetése.

A Magyar Lóversenyfogadást Szervező Kft. (MLSZ Kft.) az Állami Vagyonkezelő Rt. alapította 1993. február 15-én. A társaság a Szerencsejáték törvény alapján kizárólagos jogkörrel végzi Magyarországon a lóversenyfogadás szervezését. Mindkét társaság egyszemélyi tulajdonosi jogait az ÁPV Rt. gyakorolja.

II. Pénzügyi helyzet

A fentiekből világosan kirajzolódik, hogy a lóversenyvertikum négy egymásra épülő tevékenységet foglal magában:

- a versenylótenyésztést,
- a futtatást
- a lóversenyszervezést
- és a lóversenyfogadás-szervezését.

A tevékenységek finanszírozási szempontból is összefonódnak: a vertikum legnagyobb bevétele a fogadásszervezésből származik, ennek egy részét versenydíj címén a versenyszervező (NL Kft) juttatja tovább a versenylovak tulajdonosainak. Az így folyósított összeg a futtatókat illeti. Ez a forrás képezi a versenyló vertikum legjelentősebb bevételét.

A rendszerváltozást követően a fogadási forgalom reálértéke 1990 és 2000 között folyamatosan csökkent.

1. táblázat A fogadási forgalom alakulása 1989-2002 (1989 évi összehasonlító áron)

1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
736	696	547	307	269	260	217	143	111	90	106	99	99

A 2002. évben a várható forgalom 126Mft.

E csökkenés oka több tényezőre vezethető vissza, melyek közül a legfontosabbak az alábbiak:

- a szerencsejáték piac liberalizálása (játékgépek, kaszinók tömeges elterjedése)
- az 1992-ben bevezetett 20 %-os forrásadó a nyereményekre
- a lakosság reáljövedelmének jelentős csökkenése.

Az 1999-es évben a lóversenyfogadást terhelő forrásadó eltörlése – a nyereményhányad 55%-ról a nemzetközi gyakorlathoz igazodó 70%-ra történő emelkedése – a fogadási forgalom 35%-os nominális bővülését eredményezte. Ennek ellenére a jelenlegi egy milliárd forint körüli fogadási forgalom nagyságrendileg elmarad attól a szinttől, amely lehetővé tenné a lóverseny-ágazat pénzügyi problémáinak enyhítését, az állami anyagi szerepvállalás mérséklését, és esélyt adna a válságból történő kilábalásra.

2000-ben a lóversenyvertikumnak összesen mintegy 431 (2001-ben 463) millió forint bevétele volt. Ennek legnagyobb részét a fogadási bevételek 259 (2001-ben 286) millió Ft tették ki. Ezzel szemben a költségek (versenydíj, fogadás- és versenyszervezés, ingatlan vagyongazdálkodás, tréning és lótartás feltételeinek biztosítása stb.) 1003 (2001-ben 1019) millió forintba kerültek. A korábbi évekhez hasonlóan a társaságok (NL Kft., MLSZ Kft.) bevételei meg sem közelítették a lóversenyüzem fenntartásának költségeit. A jelenlegi szerkezetben a lóversenyzés működtetése érdekében folyamatos tulajdonosi támogatás szükséges. Az állam pénzügyi szerepvállalása azonban csak arra elegendő, hogy feltartóztassa a magyar lóversenyzés teljes leépülésének folyamatát. Összességében a hazai lóversenyzés és tenyésztés kirívóan alulfinanszírozott az elmúlt 10 évben.

A nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy a versenyek finanszírozása különböző csatornákon és címeken történik. Meghatározó részarányt valamennyi ország esetében a versenydíj képviseli, annak hányada általában a teljes finanszírozás 50 és 80 százaléka között mozog. Emellett egyes országokban tenyésztési, tulajdonosi prémium, szállítási hozzájárulás és egyéb támogatás formájában is történik versenyfinanszírozás. Ezek az összesített adatok jelennek meg versenyfinanszírozás címen az alábbi táblázatban.

2. táblázat

Egy futamban indulóra (startra) jutó átlagos versenyfinanszírozás, 1998-ban, USD/ló

	összesen	galopp	gát és akadály	ügető
<i>fejlett országok</i>				
Anglia□	1417□	1569	1190	na
Argentína□	667□	727	na	174
Brazília□	517□	na	na	na
Chile□	316□	316	na	na
Ciprus□	971□	972	na	na
Dél-Afrika□	707□	na	na	na
Franciaország	1744□	2712	2670	1273
Görögország	1421□	1421	na	na
Írország□	1045□	1636	757	na
Japán	4731	4657	20707	na
Németország	623□	1242	1519	413
Norvégia□	516□	924	1484	487
Olaszország	1252□	1943	3330	999
Svédország	781□	1115	1518	761
USA□	1360□	1953	2897	695
<i>Közép-európai országok</i>				
Ausztria□	586□	586	na	na
Csehország	174□	196	234	92
Lengyelország	363□	363	384	na
Magyarország	64□	93	na	53
Szlovákia□	240□	275	186	145

Forrás: Az IFHA adatai alapján saját számítás

Mind a galoppra, mind az ügetőre vonatkozó adatokból kitűnik a nemzetközi összehasonlításban, hogy a "start egységköltsége" (az egy futamban indulóra jutó finanszírozási összeg) Magyarország esetében különösen alacsony. A jelentősebb lóversenyzéssel rendelkező országok átlagának mintegy tizede, a közép-európai országok átlagának pedig a negyede a magyar mutató. A markáns szintkülönbség miatt komoly problémák jelentkeznek az ágazat állagmegőrzése és fejlődése tekintetében. Az alulfinanszírozottság miatt reális veszély a lótartási költségek túlzott leszorítása, a versenylótulajdonosok számának csökkenése, illetve a versenyló tartás esetleges áthelyezése a kedvezőbb feltételeket kínáló környező országokba. Emiatt a versenylóállomány minősége és általános felkészültsége romolhat. Az alacsony versenydíjak következtében a tulajdonos - idomár - lovas (hajtó) ellenőrzési és együttműködési mechanizmus nem kellően hatékony. Ez esetenként visszaélésekre csábíthat.

A versenyló tartás alulfinanszírozottsága nem csak nemzetközi összehasonlításban látszik világosan, hanem költségoldalról is levezethető. 2000-ben a futtatóknak folyósított versenydíjak mindössze 230 millió forintot tettek ki. Ez az összeg messze elmarad a versenyló tartási (tenyésztési, tréningezési, futtatási stb.) költségektől.

Magyarországon évente kb. 1000 ló vesz részt ügető és galopp versenyeken. Egy versenyló éves tartási költsége átlagosan 500 ezer forint a 2000. évi adatok szerint. Ez alapján a versenylótulajdonosok éves szinten félmilliárd forintot költenek el az állomány fenntartására. Ebben az összegben nem szerepel a szaporulat, az utánpótlás nevelése (kb. évi 200-250 millió Ft) és az a versenyló állomány minőségét emelendő külföldi vásárlások. A nemzetközi tapasztalatoknak megfelelően a versenydíjnak az utánpótlás nevelés és a vásárlások nélküli versenyló tartási költségek 70-80 százalékát kellene fedeznie. Így költség oldalról 2000. évi árakon számolva versenyfinanszírozásra évente legalább 350-400 millió forintot kellene fordítani versenydíj formájában. Ez az összeg több mint másfélszerese a 2000. évi szezonban kifizetett versenydíjnak (230 millió forint), ez az összeg 2001-ben 223MFt volt.

III. Szerkezeti problémák

A nemzetközi kutatások rámutatnak, hogy a lóversenyágazat megfelelő működéséhez és finanszírozásához a fogadási lehetőség kielégítő hozzáférhetősége kiemelkedően fontos. Ez egyaránt igaz a pályán kívüli és a pályán történő fogadások esetében.

3. táblázat A pályán kívüli fogadási bevételek aránya a teljes fogadási bevétel százalékában, 1998

Anglia	97
USA	95
Svédország	93
Brazília	91
Ciprus	82
Dánia	81
Görögország	81
Dél-Afrika	80
Olaszország	78
Norvégia	76
Franciaország	74
Japán	66
Chile	63
Magyarország	40

Forrás: IFHA

A lóversenyfogadás hozzáférhetőségét csak részben határozza meg a pályaszám és a hazai versenylóállomány mérete. A hozzáférhetőség fontos másik összetevőjét jelenti a

pályán kívüli fogadások elérhetőségének a biztosítása. Áttekintve a pályán és a pályán kívül történő fogadások nemzetközi részarányait az összes fogadási bevételben, az látható, hogy a pályán kívül történő fogadások részaránya Magyarország esetében kirívóan alacsony.

IV. Döntési szempontok és javaslatok

Jelenleg a hazai lóversenyzés válaszüton van. Magyarország még bekerülhet a bevétel generáló képesség növelése révén a jelentősebb lóversenyzéssel rendelkező országok közé, vagy tudomásul kell venni, hogy a fogadási piac tartósan szerény szinten marad. Ez utóbbi esetben a hazai lóversenykultúra leépülésével, további vagyonneveléssel, negatív költségvetési hatásokkal, valamint a jelenleg is érzékelhető válságjelek és feszültségek erősödésével kell számolni.

Azokban az országokban, ahol hosszú történeti fejlődés eredményeként és/vagy a magyarnál nagyságrendileg kedvezőbb fogadási piacméret, változatosabb kínálat folytán a "lóversenykultúra" az ágazat sikeres működéséhez elegendő fogadási keresletet biztosít, a hagyományörzés, mintegy járulékos haszonként, "melléktermékként" jelenik meg (például Anglia, Írország és volt angol gyarmatok). Abban az esetben, ha ez a helyzet nem áll fenn a pénzügyi szempontok és a hagyományörzésre, a lóversenykultúra fennmaradására irányuló törekvések között komoly feszültségek, ellenérdekeltségek állnak fenn. Magyarország esetében kétségtelenül ez a helyzet. Emiatt a stratégiai irányvonal meghatározásának első lépése, hogy világosan kerüljön kimondásra, hogy a pénzügyi szempontok élvezzenek-e elsődlegességet, vagy azok a hagyományörzési és a nemzeti kulturális megfontolásokkal együtt integráltan jelenjenek-e meg.

Erre annál is inkább szükség van mivel a lóversenyzés, mint szerencsejáték piaci termék speciális jellemzőkkel bír:

- a szerencsejáték piacon a lóverseny esetében a legdrágább előállítani a fogadási eseményt (magas versenylótartási és szervezési költségek, komoly ingatlanigény stb.),
- az egyéb sporteseményekhez képest (tenisz, labdarúgás stb.) a lóversenyzés esetében a fogadás sajátosan nem melléktermék, hanem döntő a sportesemény létrejötté szempontjából,
- a pályán történő fogadás időigénye járulékos költségei (utazás, étkezés stb.) magasak, ugyanakkor a fogadási tevékenység intenzitása alacsony,
- különösen igaz rá az, amely a sportfogadásnál általában is fennáll, szemben az egyéb szerencsejátékokkal: a fogadások területén belépési korlátot jelent, hogy a játékban történő részvétel jelentős előképzettséget, folyamatos tájékozottságot igényel, azaz kulturális feltételei vannak,
- a nagy lóverseny-kultúrájú országokban a pályán történő fogadás egyben a társadalmi érintkezés fontos színtere, nagy presztízsértéke is van, ez azonban externális hatás - a bevételekben számottevő mértékben nem jelenik meg.

Határozottan állítható, hogy a világ bármely pontján a lóversenysport, a lóversenyfogadás fenntartásában, fejlődésében jelentős szerepe van a helyettesítő termékek részleges vagy teljes hiányának (Hong Kong, arab országok, Törökország, Japán stb.), illetve a hagyományörzésre irányuló törekvéseknek és a kulturális adottságoknak.

Mint a fentiekben bemutattuk hosszabb távon a lóversenyzés alulfinanszírozottságának enyhítése, egészséges fejlődésének elősegítése az ágazat bevételgeneráló képességének növelése, a külső fogadási infrastruktúra fejlesztése révén valósulhat meg. E mögött az a felismerés húzódik meg, hogy a lóversenyzés számára a piacot, az ágazat pénzügyi konszolidációját nem a költségvetés, hanem végül is perspektivikusan csak a fogadó jelentheti.

A pályán kívüli fogadóhálózat kiépítéséhez jelentős - több milliárdos - beruházások szükségesek. Ugyanakkor az előzetes pénzügyi számítások azt mutatják, ezek a fejlesztések már akár 5-10 éves távon is kedvező megtérülésűek lehetnek. Különösen igaz ez abban az esetben, ha lehetőség nyílik új fogadási formák bevezetésére, illetve a fogadási lehetőségek intenzitásának növelésére (külföldi versenyek megjelenése a kínálatban).

A fogadásszervezés fejlesztésének magas forrásigénye, a hálózat kiépítéséhez és működtetéséhez szükséges szakmai ismeretek miatt célszerű hazai vagy külföldi befektető partner bevonása a hazai lóversenyzésbe. A külső befektető megjelenésére akár koncessziós, akár más formában (privatizáció nyomán megjelenő stratégiai partner) kerülhet sor. Az utóbbi esettel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy ahhoz törvénymódosítás szükséges, amely a tranzakció időigényét jelentősen megnövelheti. Ezzel szemben a koncesszió jogi háttere rendezett, ráadásul több kormányhatározat (2178/1997 (VII.3.) és 2279/1999 (XI.5.) számú kormányrendelet) is rendelkezett a pályázat kiírásáról. A koncesszió meghirdetésének elmaradásában a döntéshozók érdektelensége és különböző ellenérdekelt csoportok egyaránt szerepet játszottak. Mindezek miatt nemcsak az elvi döntés szintjén, hanem a döntés megvalósításának során is szükség van felsőszintű kormányzati és politikai ráhatásra.

A Pénzügyminisztérium által 2000-ben kidolgozott koncessziós tervezet a szakma megítélése szerint fő vonalaiban alkalmas lenne a pályázat kiírására. Külön kiemelve a feltételrendszernek azon elemét, mely szerint az elbírálási folyamatban az lenne a döntő, hogy a koncesszor milyen mértékű éves versenyfinanszírozási kötelezettséget vállal.

Ezen a ponton érdemes megjegyezni, hogy minden olyan megoldás előnytelen a költségvetés, valamint a hazai lóversenykultúra és lóversenysport számára, amely a külső fogadások szervezését, a szükséges fejlesztések felvállalása nélkül, névleges versenyfinanszírozási kötelezettségvállalás mellett venné át. Ilyen törekvés 2001-ben a Szerencsejáték Rt. részéről merült fel.

A koncesszióba adást megelőző időszakban kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a hazai lóversenyzés kibontakozását ne lehetetlenítsék el ésszerűtlen tulajdonosi intézkedések. Ezek bekövetkezésének veszélyét növeli, hogy a Kormány által meghozott, lóversenyzéssel kapcsolatos 2279/1999. (XI.5.) Korm. határozat csak 2000. december 31-ig tette lehetővé az ÁPV Rt. számára, hogy a lóversenyzéshez kapcsolódó állami tulajdonú társaságok működési veszteségeit finanszírozza. Emiatt az ÁPV Rt. részéről az elmúlt évben olyan elgondolások vetődtek fel, amelyek a vertikum finanszírozását további vagyonfeléléssel (az alagi ingatlan teljes és a Kincsem Park részleges eladása, illetve elzálogosítása), valamint a versenylótulajdonosok pénzügyi terheinek növelésével (a pályabérleti és tréningezési díjak jelentős emelése) vélték rövid távon kezelni. A hazai lóversenysport számára további ingatlan eladása hosszú távon is elfogadhatatlan. A tréningezési és pályabérleti díjak versenyrendező általi emeléséhez csak a versenydíjak erőteljes növekedése teremtheti meg az alapot.

V. Következtetések

A Magyar Lovaregylet az alábbi 4 pontos javaslatot terjeszti elő a lóversenyzés modernizációjára, a lóversenykultúra megőrzésére és a lóversenyzés válságának megoldására céljából.

1. A lóversenyágazat finanszírozása az átmeneti időben

A koncesszió elbírálásáig és vagy a stratégiai partner megjelenéséig kormányhatározat szükséges a lóversenyzés veszteségeinek állami finanszírozásáról, hogy a vertikum működőképessége fennmaradjon és elkerülhetővé váljon a további – akár újabb ingatlan értékesítést is magában foglaló - vagyonfelélés. Világosan kerüljön kimondásra, hogy a pénzügyi szempontok élvezzenek-e elsőbbséget vagy azok a kulturális örökség részét képező hagyományőrzési megfontolásokkal együtt integráltan jelenjenek-e meg. Elkerülhetetlen a francia Bouygues cég és a Nemzeti Lóverseny Kft által - ÁPV Rt. jóváhagyással – kötött szerződés azonnali felülvizsgálata.

2. A fogadásszervezés modernizációjának felgyorsítása

A lóversenyfogadás megújítását a lehető legrövidebb időn belül meg kell kezdeni. Ehhez jelenleg a legegyszerűbb, leggyorsabb megoldásnak a koncesszió kiírása tűnik. Ugyanakkor más formában, privatizáció nyomán megjelenő stratégiai, hazai vagy külföldi befektető partner bevonása is elképzelhető.

3. Tulajdonosi és szervezeti változtatások

Emellett szükséges egy olyan állami (kormányzati) döntés, amely mind a versenyszervezés, mind az ingatlankezelés területén integrált szemléletet képviselő tulajdonos megjelenését teszi lehetővé, beleértve az ehhez szükséges szervezeti változásokat is (ingatlankezelési, versenyszervezési, fogadásszervezési funkciók világos elhatárolása), mely során létrejövő új szervezet működtetésébe a versenylótenyésztésben, futtatásban és a teljesítményvizsgálat végzésében tevékenykedő egyesületek is bevonásra kerülnek, pl. közhasznú szervezet alapításával.

4. Lóversenytörvény

Célszerű egy olyan koncepcionális munka mielőbbi megkezdése, amely egységes keretbe foglalt, kiszámítható szabályozási környezetet teremt, különös tekintettel a törvényalkotás szerencsejáték piaci, sport és agrárgazdasági vonatkozásainak összehangolt jogszabályi megjelenítésére, kiemelten kezelve a lóversenyzés céljait szolgáló ingatlanok és infrastruktúra állami tulajdonban történő megőrzését.